

Uppföljning av smart specialisering

En uppföljningsmodell för Region Dalarna,
Region Gävleborg och Region Värmland

Uppföljning av smart specialisering

September 2018

Kontaktpersoner

Jukka Teräs

Nordregio
jukka.teras@nordregio.org
+46 70 243 8260

Johan Peck

Oxford Research AB
johan.peck@oxfordresearch.se
+46 727 32 89 11

Om Oxford Research

Knowledge for a better society

Oxford Research är specialister på analyser, utvärderingar och strategier med fokus på välfärds-, närings- och regional utveckling.

Oxford Research genomför skräddarsydda analyser, resultat-, process-, och effektutvärderingar för departement, myndigheter, stiftelser samt privata och ideella organisationer. Vi ger också råd om strategiutveckling, faciliterar utvecklingsprocesser och förmedlar våra resultat genom föreläsningar och seminarier. Vi kombinerar akademisk forskning, strategisk förståelse och god kommunikation – på det sättet skapar vi ett användarorienterat resultat som kan göra skillnad.

Oxford Research grundades 1995 och har verksamhet i Danmark, Norge, Sverige, Finland och Lettland. Oxford Research är en del av Oxford Group.

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93, Stockholm
Sverige
(+46) 08 24 07 00
office@oxfordresearch.se
www.oxfordresearch.se

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Uppföljning av smart specialisering	3
2.1	Tre regioner och deras behov: Likheter och skillnader	3
2.2	Uppföljning för lärande	5
2.3	Utveckling av en uppföljningsmodell	6
3.	Ramverk: Aktörsplattformar för uppföljning	9
3.1	Ramverk och beståndsdelar	9
3.2	Sounding boards och interregionalt lärande	11
4.	Indikatorer	12
4.1	Att fånga smart specialisering med indikatorer	12
4.2	Indikatorer - generellt	14
4.3	Områden för indikatorer i regionernas RIS3	16
4.4	Kärnan av indikatorer	18
4.5	Den breda basen av indikatorer	23
5.	Projekt	27
5.1	Insatser för smart specialisering	27
5.2	Varför upprätta en projektdatabas?	27
5.3	Vägledande principer	29
5.4	Omfattning och avgränsning	30
5.5	Innehåll och variabler	31
5.6	Testkörning av exempeldatabas	33
5.7	Datainsamling	34
6.	Sammanfattning och förslag för fortsatt arbete	36
6.1	Reviderad uppföljningsmodell	37
6.2	Förslag för nästa steg	38
	Bilaga A: Guide för möten med intressenter	39
	Bilaga B: Beredningsprocess	40
	Bilaga C: Exempel på projektdatabas	41
	Bilaga D: Agenda, Workshop i Stockholm	42

Figurlista

Figur 1: Uppföljningsmodell "version 1.0" (Region Dalarna/Paulsson den 15 februari, 2018).	6
Figur 2: Ramverk för uppföljning av smart specialisering.	9
Figur 3: Förslag på urval av indikatorer som utgångspunkt för regionerna att börja studera.	21
Figur 4: Företagens utgifter för FoU (Källa: SCB).	22
Figur 5: FoU-personal, företag (Källa: SCB).	22
Figur 6: Insatser att inkludera i en databas.	30
Figur 7: Förenklat ramverk för uppföljning av smart specialisering	37

Tabellista

Tabell 1: Smart specialiseringsområden och noteringar (Gävleborg, Dalarna, Värmland).	5
Tabell 2: Kärnan av indikatorer för att följa upp arbetet med RIS3 i regionerna.	19
Tabell 3: Möjliga indikatorer för strategins genomförande.	23
Tabell 4: Möjliga indikatorer för nyföretagande och entreprenörskap.	24
Tabell 5: Möjliga indikatorer för forskning och utveckling.	24
Tabell 6: Möjliga indikatorer för produkt- och processinnovationer.	25
Tabell 7: Möjliga indikatorer för nätverk och kluster.	25
Tabell 8: Möjliga indikatorer för ekonomi/företag.	26
Tabell 9: Möjliga indikatorer för arbetsmarknad, utbildning och kompetens.	26
Tabell 10: Projektdatabas – projektinformation.	31
Tabell 11: Projektdatabas – smart specialisering, prioriteringar och bidrag till mål.	32
Tabell 12: Projektdatabas – projektindikatorer och resultat.	33

1. Inledning

Region Dalarna är projektägare för projektet *Smart specialisering – starka företag i Norra Mellansverige*. Projektet är en del av regionens, samt Region Värmlands och Region Gävleborgs, pågående arbete för regional utveckling genom smart specialisering. Uppdraget som rapporteras här syftar till att ta fram en modell för uppföljning av smart specialisering, som omfattar regionerna Dalarna, Gävleborg och Värmland. De tre regionerna har alla anammat smart specialisering som arbetsätt, och har dokumenterade strategier för smart specialisering. Samtliga är registrerade i Europeiska kommissionens S3-plattform, och har utpekade prioriteringar för smart specialisering i sina respektive regioner.

Region Dalarna, Region Värmland och Region Gävleborg har frågat efter utvecklandet av en uppföljningsmodell för smart specialisering med följande utgångspunkter:

- Modellen ska följa upp genomförandet av strategierna så nära realtid som möjligt, alltså så långt som möjligt löpande och inte ex-post eller periodvis.
- Modellen ska vara så enkel som möjligt att uppdatera och på sikt inte vara beroende av resurskrävande arbetsinsatser.
- Modellen ska använda enklast och tillgängligast möjliga redskap och i så liten utsträckning som möjligt vara beroende av licenser eller ovanligt förekommande mjukvara.
- Modellen ska bygga på en balans mellan observerbara och upplevda mervärden.

Leverantören förväntades:

- Genomföra ett möte i uppstartsfasen där uppdragsgivaren och leverantören såg över det utkast på uppföljningsmodell som fanns framtaget sedan tidigare och utifrån det diskutera lämpliga arbetsinsatser.
- Föra en löpande dialog med projektledning och berörda strategier i regionerna för att kvalitets-säkra uppföljningsmodellen och stämma av möjligheterna att integrera modellen i regionernas verksamhet efter uppdraget.
- Bistå projektledningen och regionerna i att införa modellen i den löpande verksamheten och i att genomföra grundläggande datainsamling.

Oxford Research har tillsammans med Nordregio genomfört uppdraget under februari till september 2018, enligt anbud daterat 26 januari 2018 samt efter löpande dialog med beställaren. Genomförandet har innehållit aktiv dialog med regionerna och deras representanter angående utvecklandet, implementeringen och uppföljningen av smart specialisering, inklusive följande möten:

1. Kickoff-möte i Falun med projektägaren Region Dalarna, 15 februari 2018
2. Workshop i Stockholm med alla deltagande regioner, 26 mars 2018
3. Regionalt möte i Gävle, 14 maj 2018
4. Regionalt möte i Karlstad, 18 maj 2018
5. Regionalt möte i Falun, 25 maj 2018
6. Dialogmöten och avstämningar för möjlig implementering, september 2018

Projektgruppen har genomfört uppdraget i nära samarbete med projektägaren Region Dalarna, med David Paulsson som kontaktperson. Projektgruppen är förberedd att presentera projektresultaten under hösten 2018.

Projektrapporten innehåller:

- Smart specialisering och uppföljning av smart specialisering i regionerna Dalarna, Värmland, och Gävleborg: En introduktion och beskrivning av regionernas status och behov samt beskrivning av det genomförda utvecklingsarbetet (Kapitel 2).
- Beskrivning av ramverk för uppföljningen, inklusive plattformar för intressenter och aktörer, regionala möten samt interregionalt lärande (Kapitel 3).
- Indikatorer och smart specialisering (Kapitel 4).
- Analys kring projektdatabas, datainsamling och uppföljningsmodell (Kapitel 5).
- Sammanfattning och förslag för fortsatt arbete (Kapitel 6).

2. Uppföljning av smart specialisering

Smart specialisering är ett begrepp som initierades av EU-kommissionen för EU:s programperiod 2014–2020. Det syftar till att prioritera vissa teknologier och sektorer m.m. i en region och att inom dessa identifiera områden för innovations- och policyåtgärder för framtida konkurrenskraft. Tanken är att regioner med kompletterande styrkeområden ska samverka för att bli ännu mer konkurrenskraftiga, och detta ska ge europeiskt mervärde. Kraftsamlingen bakom ett styrkeområde förutsätter en nära samverkan mellan olika aktörer inom en region och kräver också samverkan mellan olika nivåer i samhället. Framtagandet av en regional strategi för smart specialisering var ett förhandskrav för behörighet till struktur- och investeringsfonderna under EU-programperioden 2014–2020. De flesta län och regioner i Sverige arbetar med en egen strategi för smart specialisering.¹

Tillväxtverket har samlat in en översikt över svenska regioners smarta specialiseringsområden. Data är insamlad genom intervjuer med regionala företrädare (se: <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/smart-specialisering/smart-specialisering---region-for-region.html>).

EU:s institut för att stödja regionerna när det gäller smart specialisering kallas S3-plattformen, och den har t.ex. en överblick av europeiska regioners prioriteringar och styrkeområden. Man kan därmed också koppla ihop regioner med kompletterande intresseområden (se <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>).

Uppföljningen är ett strategiskt management-verktyg som syftar till effektiv implementering av smart specialisering. Europeiska kommissionen har producerat handboken ”Implementing Smart Specialisation Strategies” där man beskriver uppföljning (”monitoring”) med följande ord: *”Monitoring innovation support at multiple levels of government (national, regional, and local) is beneficial for avoiding duplications, enabling benchmarking and ensuring coherence. Without data or other systematic information, it will be impossible to show which goals of the strategy were achieved and which were not within the policy planning horizon.”*²

2.1 TRE REGIONER OCH DERAS BEHOV: LIKHETER OCH SKILLNADER

Regionerna Gävleborg, Dalarna och Värmland ligger bredvid varandra i Norra Mellansverige. Alla tre regioner har publicerat egna strategidokument inom smart specialisering. Alla tre är också medlemmar i den internationella S3-plattformen. Värmland har den mest synliga nationella och internationella profilen när det gäller regional implementering av smart specialisering. Region Värmland finns med bl.a. i flera internationella smart specialiseringsprojekt och initiativ och har startat Akademin för smart specialisering vid Karlstad universitet. Nedan följer en kort beskrivning av regionernas smarta specialisering enligt regionernas strategidokument.

¹ Tillväxtverkets strategi för smart specialisering (<https://tillvaxtverket.se/download/18.2f389fc715bc4774dbd252f9/1493878730736/Tillvaxtverkets%20strategi%20för%20Smart%20specialisering,%20maj%202017.pdf>)

² Gianelle, C., D. Kyriakou, C. Cohen & M. Przeor (red), 2016, *Implementing Smart Specialisation: A Handbook*, Bryssel: Europeiska kommissionen, EUR 28053 EN, doi:10.2791/53569, s. 98.

2.1.1 Smart specialisering i Dalarna

I Dalarnas agenda för smart specialisering utgår prioriteringarna från näringslivets styrkor, existerande kluster och samhällsaktörer, som får stöd från Högskolan i Dalarnas forskningsprofiler, men även från resurser från andra lärosäten. Agendan kan på olika sätt kvalificera sig i internationella samarbeten och attrahera forsknings- och innovationsresurser. För att lyckas med det krävs att aktörer mobiliserar sig, identifierar behov och samhällsutmaningar, samt visar att det finns kapacitet till att bidra med lösningar i samarbete med andra parter. Dalarna har utfört smart specialiseringsarbetet med fyra kunskapsområden: Avancerad industri, innovativ upplevelseproduktion, energieffektivt samhällsbyggande, samt hälsa och välfärd.

2.1.2 Smart specialisering i Värmland

Värmlands forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering 2015–2020 ska fungera som ett verktyg för hållbar utveckling och tillväxt i Värmland. Målet är att strategin ska vara en angelägenhet för alla nyckelgrupper i Värmland som arbetar med innovation inom Värmlands specialiseringar, men även för aktörer på andra håll i Sverige, i Europa och globalt. Värmland satsar på värdeskapande tjänster, skogsbaserad bioekonomi, digitalisering av välfärdstjänster, avancerad tillverkning och komplexa system, naturen, kulturen och regionens digitaliserade upplevelser, samt systemlösningar med solel.

2.1.3 Smart specialisering i Gävleborg

Målet med smart specialisering i Gävleborg är att få en kraftsamling bland regionala aktörer bakom de regionala styrkeområden där Gävleborg har unika eller särskilt utmärkta förutsättningar, kompetenser och färdigheter. Styrkeområdena är: Materialteknologi och hållbar produktion, bioekonomi, smarta hållbara städer och samhällen, hållbart och inkluderande arbetsliv, samt digitala tjänster och processer.

2.1.4 Områden och noteringar

Tabell 1 nedan innehåller en jämförelse av prioriteringsområden samt noteringar om smart specialisering i respektive region. Uppföljningen av smart specialisering i de tre regionerna och behov som har lyfts upp under uppdragets genomförande analyseras i mer detalj i del 2.3.

Tabell 1: Smart specialiseringsområden och noteringar (Gävleborg, Dalarna, Värmland).

Region	Prioritetsområden för smart specialisering	Noteringar
Gävleborg	Materialteknologi och hållbar produktion Smarta hållbara städer/samhällen Hållbart och inkluderande arbetsliv Bioekonomi Digitala tjänster/processer	Strategidokument: http://www.regiongavleborg.se/globalassets/regional-utveckling/rapporter-och-publikationer/regional-innovationsstrategi-for-smart-specialisering-gavleborg.pdf
Dalarna	Upplevelseproduktion Energieffektivt samhällsbyggande Avancerad industri Hälsa och välfärd	Uppföljningsmodell av smart specialisering ”version 1.0” från projektet <i>Smart specialisering – starka företag i Norra Mellansverige</i> Strategidokument: www.regiondalarna.se/wp-content/uploads/2016/12/Agenda-for-Smart-Specialisering-i-Dalarna.pdf
Värmland	Skogsbaserad bioekonomi Digitalisering av välfärdstjänster Avancerad tillverkning och komplexa system Platsens digitala upplevelser Systemlösningar med sole	Akademien för smart specialisering (Karlstad universitet, Region Värmland) Strategidokument: http://www.regionvarmland.se/wp-content/uploads/2016/02/VRIS3.pdf

2.2 UPPFÖLJNING FÖR LÄRANDE

En viktig aspekt av ett uppföljningssystem för smart specialisering är att det inkluderar de aktörer och intressenter som har omedelbar kunskap om hur strategiska prioriteringar och genomförda insatser påverkar regionens utveckling ”på marken”. Detta krävs bl.a. för att fånga utveckling inom exempelvis en utpekad prioritering, då en sådan utveckling inte alltid avspeglas fullt ut i övergripande indikatorer eller kvantifierbara resultat. Inkluderandet av aktörer och intressenter med omedelbar kunskap är även viktigt för att kunna fortsätta arbetet med smart specialisering som en kontinuerlig process. En RIS3 bör vara anpassningsbar och situationsbaserad, och måste därför inkludera perspektiv från de aktörer som ofta även är slutgiltiga utförare av den regionala utvecklings- och innovationspolitiken. De kan då bidra med insikter såväl från processen (i form av implementeringen av strategier och prioriteringar) som resultat, och omedelbart komma med viktiga insikter. De kan även validera tänkta prioriteringar och viktiga regionala resurser eller värdekedjor, och ge input för nya gränssnitt mellan branscher och kunskapsområden att utforska. De regionala intressenterna bidrar till att lärprocessen baseras på en konstruktiv balans mellan kvantitativa och kvalitativa, samt uppmätta och upplevda, indikationer på utveckling.

När det gäller uppföljning av smart specialisering är det viktigt att lärprocessen börjar redan i strategiutvecklingsfasen, och fortsätter kontinuerligt under implementeringen. Utmaningen är att planera och utföra lärprocessen så att uppföljningen inte ses som ett obligatoriskt (och tråkigt) måste utan som en värdeskapande, nyttig och inkluderande övning bland de regionala intressenterna. Lärprocessen ska fokusera på:

- Motivering: Varför är uppföljningen en integrerad del av hela smart specialiseringsprocessen?
- Förtydligande av nyckelbegrepp, process, och aktiviteter: Alla, inte enbart analytiker/strateger, ska förstå de stora linjerna i uppföljningsprocessen (alla behöver dock inte fördjupa sig i alla detaljer kring konceptet smart specialisering).
- Specifik utbildning när man tar i bruk nya metoder och tillämpningar för uppföljning.
- Benchmarking av nyttiga ”good practice” och tips med mera från andra regioner och experter, även internationella, för uppföljning.
- Kommunikation av utvecklandet av uppföljningsprocessen: Hur och när ska man kommunicera (internt och externt) uppföljningsresultat från S3-processen?

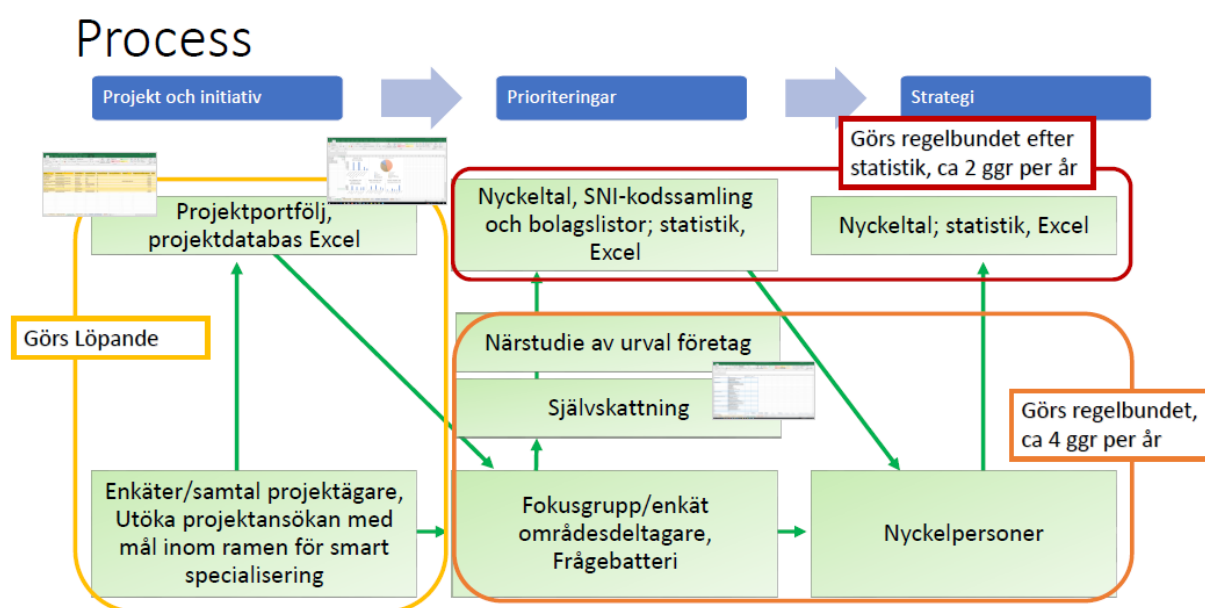
2.3 UTVECKLING AV EN UPPFÖLJNINGSMODELL

Dalarna, Värmland, och Gävleborg har samlats för att studera möjligheter för samarbete, synergier, och bättre resursutnyttjande angående uppföljning av smart specialisering. Samarbetsinitiativet är sällsynt, om inte unikt, i Europa, och syftet är bland annat att väcka nationellt och internationellt intresse: På vilket sätt (”how and to what extent”) kan man samverka i uppföljningen, speciellt mellan grannområden med delvis likadana industrier och styrkeområden? Vi beskriver nedan processen i februari-juni 2018 med regionala möten, inklusive ett gemensamt möte mellan de tre regionerna, om uppföljning av smart specialisering.

2.3.1 Arbete under våren 2018

Projektgruppen hade som utgångspunkt en uppföljningsmodell ”version 1.0” som David Paulsson presenterade under kickoff-mötet den 15 februari 2018 i Falun (se Figur 1).

Figur 1: Uppföljningsmodell ”version 1.0” (Region Dalarna/Paulsson den 15 februari, 2018).

Projektgruppen analyserade uppföljningsmodellen i februari-mars 2018 och presenterade analysen på en workshop med representanter från Region Dalarna, Region Gävleborg, och Region Värmland i Stockholm den 26 mars 2018. Projektgruppen presenterade också internationella erfarenheter kring uppföljning av smart specialisering. Workshopen i Stockholm fungerade som en viktig förberedelse för de regionala mötena i maj 2018 (beskrivning av de regionala mötena presenteras nedan). För agendan på workshopen i Stockholm, se Bilaga D: Agenda, Workshop i Stockholm.

Projektgruppen analyserade sedan i april 2018 de regionala strategier för smart specialisering som regionerna Dalarna, Gävleborg, och Värmland har producerat, samt projektmaterial som de tre regionerna har levererat i samband med projekt relaterade till smart specialisering. Tre regionala möten arrangerades i maj 2018, ett möte i varje deltagande region, för att föra en löpande dialog med projektledning och berörda strateger i regionerna om uppföljningsmodellen, och för att stämma av möjligheterna att integrera modellen i regionernas verksamhet också efter uppdraget. Denna projektrapport har förberetts under juni-september 2018, som en syntes av analys- och utvecklingsarbetet inom arbetsgruppen och dialoger med de tre deltagande regionerna.

2.3.2 Regionala möten

Projektgruppen organiserade tre regionala möten (och ett gemensamt möte mellan regionerna) under mars-maj 2018. Syftet med mötena var att samla in information för regionen, samt avrapportera och diskutera utvecklingen av uppföljningsprocessen (indikatorer, projekt, andra intryck). Alla möten följde samma agenda:

- Introduktion: Oxford Research & Nordregio
- Inledning: Regionens nuläge och behov
- Indikatorer för övervakning/uppföljning
- Projektdatabas
- Regionens intressenter – vilka är redan med, vilka behöver tillkomma?
- Avslutning – hur går vi vidare?

Tre regionala möten hölls:

- Region Gävleborg 2018-05-14, 13:30 – 16:30
- Region Värmland 2018-05-18, 12:00 – 15:30
- Region Dalarna 2018-05-25, 13:00 – 15:00

Rapportering, se nedan, visar på de huvudpunkter som framkom under mötena. Viktiga delar som rör specifika delar i modellen redovisas även löpande för respektive instrument (indikatorer och projekt).

2.3.3 Sammanställning av de tre regionala mötena

De tre regionala mötena gav nyttig information om konkreta behov och utmaningar som regionerna upplever med implementeringen och uppföljningen av smart specialisering. Baserat på feedback från mötena i Gävle, Karlstad, och Falun i maj 2018 kan sammanställas ett antal observationer.

Regionerna ser nyttan och mervärdet av samarbetet kring smart specialisering, inklusive uppföljningen. Flera deltagare ser Norra Mellansverige som en intressant, gemensam analysenhet, eller ”unit of analysis”, där man tillsammans kan nå kritisk massa och synergieffekter som är viktiga när man tillämpar smart specialiseringskonceptet (speciellt utanför storstadsområden).

Den särskilda karaktären av uppföljning av smart specialisering verkar vara väl förstådd i regionerna. Det är inte enbart en fråga om siffror eller direkt tolkning baserad på SNI-koder utan ytterligare, djupare analys behövs för att fånga smart specialiseringsfaktorn, som t.ex. tvärsektoriella aktiviteter. Kvantitativ analys behövs självklart, men den ska kompletteras med kvalitativ analys och god förståelse för konceptet smart specialisering.

Goda exempel och benchmarking av nationella och internationella uppföljningsmodeller uppskattas. Flera deltagare tog upp vikten av att följa utvecklingen i S3-plattformen i Sevilla och inom det europeiska S3-nätverket – hur gör andra angående uppföljningen av smart specialisering? Vinnovas skiktmodell väcker också stort intresse som ett analysverktyg.

Själva uppföljningsarbetet väcker konkreta och praktiska frågor i regionerna, t.ex. frågan om vem som ”äger” och uppdaterar den föreslagna projektdatabasen (se vidare kapitel 5). Utvecklingen av uppföljningsmodellen ses som en viktig utmaning, men många varnar för alldeles för komplexa och tidskrävande processer med ytterligare administrativt arbete. Hanterbar och inte för tung är återkommande adjektiv i sammanhanget. Uppföljningen av smart specialisering förorsakar också konceptuella utmaningar. Vilka projekt ska räknas? Är det fråga om enbart ett ”ja/nej”-svar om innehållet av smart specialisering i enstaka projekt, eller fråga om den grad av smart specialisering som ska identifieras? Och ska vi följa hur smart specialisering konkretiseras i projekt, och inte enbart granska förekomsten av smart specialiseringsselement i ansökningsfasen?

Diskussionerna under de regionala mötena avslöjar också vissa betoningar i de tre regionerna angående tillämpningen av smart specialisering. Speciellt i Värmland har man kunnat mobilisera viktiga kluster och andra aktörer, och inte enbart strateger och analytiker, för att delta i smart uppföljningsprocessen. Uppföljningen av smart specialisering har väckt intresse kring klustren avseende praktiska frågor och behov. Dalarna har (möjligtvis som en följd av att vara projektägare för den gemensamma projektsatsningen för smart specialisering i Norra Mellansverige) ett bra grepp om själva uppföljningsmodellen. Gävleborg betonar vikten att börja satsa mer på uppföljning och övervakning, och inte enbart på utvärdering. Baserat på erfarenheter från de regionala mötena under maj 2018 och det gemensamma mötet med regionerna i Stockholm i mars 2018 har projektgruppen förberett en frågeguide som kan ligga till grund för framtida möten med nyckelaktörer i innovationssystemet (se Bilaga A: Guide för möten med intressenter).

2.3.4 Fortsättning och utveckling

Oxford Research och projektägaren Region Dalarna kom också överens om inlösen av option för extra arbete, för att bjuda på implementeringsstöd för de tre deltagande regionerna under tidig höst 2018. Som en avslutande aktivitet för stödet ska också ett gemensamt lärandepass organiseras under hösten 2018 för att diskutera regionernas smarta specialiseringsprocesser i termer av justeringar, omvärderingar och nyskapande med utgångspunkt i uppföljningsmodellen.

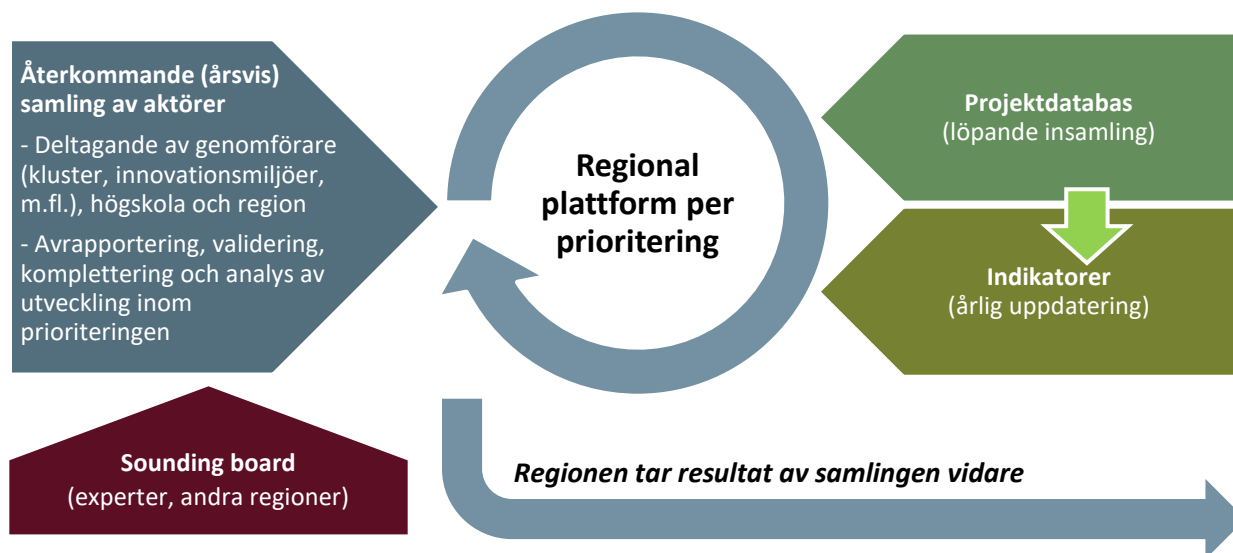
3. Ramverk: Aktörsplattformar för uppföljning

För att dra full nytta av regionala smart specialiseringsprocesser, ska perspektiv och synpunkter inkluderas från de aktörer som ofta även är slutgiltiga utförare av den regionala utvecklings- och innovationspolitiken (se även resonemang framförda i kapitel 2, ovan). De kan bidra vad gäller såväl process som resultat, och omedelbart komma med viktiga insikter. De kan även validera tänkta prioriteringar och viktiga regionala resurser eller värdekedjor. Uppföljningen ska alltså inte lämnas enbart till ”usual suspects”, alltså till strateger och analytiker.

3.1 RAMVERK OCH BESTÅNDSDELAR

Utifrån de olika ingående element som föreslås, samt hänsynstaganden som kommit fram i utvecklingsprocessen, föreslås ett övergripande ramverk för uppföljningen av smart specialisering i Norra Mellansverige enligt Figur 2. Figuren illustrerar den löpande processen hur data samlas in, föder in i regionala nätverk/plattformar för respektive regional prioritering, och sedan tas vidare av regionala strateger och handläggare. De olika elementen (en regional plattform per prioritering med återkommande möten, sounding boards, en projektdatabas, indikatorer, samt vidareförande av resultat) beskrivs kortfattat nedan, och mer ingående i följande kapitel i rapporten.

Figur 2: Ramverk för uppföljning av smart specialisering.

3.1.1 Regional plattform per prioritering

Grunden för uppföljningen föreslås vara **regionala plattformar per prioritering**, upprättade i regionerna. Dessa behöver inte ha formell status, och i flera fall finns redan upprättade nätverk genom arbetet som redan genomförts inom smart specialisering i respektive region. Syftet med plattformarna

är att vara en samlingsarena för intressenter, genomförare (och i förekommande fall även mottagare, såsom företag) av strategierna. Exempel på redan upprättade plattformar är de arenor inom respektive prioritering som finns i Gävleborg. Ett annat exempel är det nätverk kring energieffektivt samhällsbyggande som finns i Dalarna, med Energikompetenscentrum vid Högskolan i Dalarna som samlande nod.

3.1.2 Återkommande samling av aktörer

För varje sådan plattform föreslås uppföljningsarbetet hängas upp på **återkommande möten** (t.ex. årsvisa), där deltagare och intressenter samlas. Mötena fyller det flerdubbla syftet att **samlas och diskutera utvecklingen** inom en prioritering, **validera och avrapportera** kvalitativa resultat och övergripande upplevd förändring sedan senast, ge tillfälle för **regionen att förankra och utöva styrning** utifrån generella regionala prioriteringar, och **ta ut riktningen** för det fortsatta arbetet. Som för själva nätverken/plattformarna existerar i vissa fall redan sådana samlingstillfällen. Uppföljningen kan då **integreras i de fora som redan existerar**, för att inte skapa parallella strukturer som leder till merarbete för deltagarna.

I de fall årsvisa möten inte är lämpligt, kan nätverk/plattformar själva organisera sig enligt mer passande former, med samma (nedan angivna) konceptuella innehåll. Den exakta utformningen, timingen och kretsen för respektive prioritering kommer i vår uppfattning vara beroende av nätverkens/plattformarnas struktur, redan utarbetade rutiner för träffar, behov av regional samling, m.m. Gemensamt är att regionerna kan agera **drivande kraft i ett uppstartsskede**, genom att sammankalla och leda möten, men att de på sikt bör övergå till fora där regionerna agerar bollplank och facilitatörer snarare än själva ”äger” mötena, och överlämnar ägarskapet till de aktörer som verkar i den entreprenöriella upptäckarprocessen.

3.1.3 Projektdatabas och indikatorer

Vid varje samling (eller helst inför, för att underlätta dialog och validering) bör **projektdatabasen** (se vidare kapitel 5) ha uppdaterats och utveckling från det gångna året presenteras. Uppdatering sker löpande under året, men en avstämning från regionens sida för att säkra innehållet kan behöva ske. Denna kan anpassas efter regionernas och nätverkens/plattformarnas egna rutiner. Exempelvis har det lyfts att muntliga årliga avstämningar per projekt, med regionala handläggare, kan vara ett sätt att komplettera och fylla i databasen i den mån andra rutiner (självrapportering, formulär, m.m.) inte är passande. Uppdateringen av databasen föder även in i de indikatorer som tagits fram, i den mån regionerna implementerat indikatorer som är beroende av denna.

Ett annat verktyg som avrapporteras vid varje samling är utvecklingen för de **indikatorer** som ingår i uppföljningssystemet (se vidare kapitel 4). Åter kan regionen ta en samlande roll (som dock kan överföras till andra aktörer) för att se till att denna information är uppdaterad och kommer till användning vid samlingarna.

Systemet ska alltså förstås som att dessa två verktyg uppdateras självständigt, men att mötena blir en naturlig punkt där de fungerar som **underlag för diskussioner och agenda**. På så sätt skapas en naturlig återkopplingsmekanism som tar tillvara och skapar lärande kring den information som samlas

in, så att denna ej blir ”vilande” utan används i ett operativt syfte. De principer och aktiviteter för regionalt lärande, som beskrivits ovan, kan därmed också integreras.

Mötena ger även möjlighet att samlat ta in den generella utvecklingen genom att **aktörer diskuterar och återför mer allmän information**. Detta motsvarar den informationsinsamling som illustreras inom orange cirkel i Figur 1 (i avsnitt 2.3.1 ovan), som liksom för projektdatabasen kan kompletteras med riktade insatser i den mån det bedöms relevant inom en viss prioritering (exempelvis djupintervjuer med företag som mottagit stöd). Beroende på organisering, och regionens roll inom prioriteringen, kan diskussionerna i varierande grad handla **om informationsinsamling för regionen** respektive **strategiska diskussioner** för framtida inriktning.

3.1.4 Sounding board

Deltagande i detta kan även vara **”sounding boards”** – externa experter och jämförbara regioner och innovationsmiljöer (inom och utom Norra Mellansverige) – som ger input och ställer kritiska frågor, och därmed deltar i analysen. Liksom övriga element beskrivs dessa i mer detalj nedan (se avsnitt 3.2).

3.1.5 Regionen tar resultat av samlingen vidare

Slutligen för regionen (eller, på sikt, aktörsplattformen själv) **utfallet av samlingen vidare**, och föder in det som framkommit i kommande beslut, strategiska vägval, och den generella utvecklingen av prioriteringen.

3.2 SOUNDING BOARDS OCH INTERREGIONALT LÄRANDE

Konceptet ”sounding boards” skulle möjligen kunna spela en viktig roll i utvecklingen av uppföljningen av smart specialisering i Norra Mellansverige. En ”sounding board” är en expertgrupp som analyserar och kommenterar initiativ, projekt, eller program med vissa kriterier. Expertgruppen svarar på frågan ”How does that project/project description sound?” Ett exempel på användningen av ”sounding boards” inom smart specialisering är inom projektet ”BSR Stars S3” i Östersjöregionen, där en internationell expertgrupp analyserade smart specialiseringsprojektet under en dag i Stockholm under 2017 (se <http://www.bsr-stars.eu/news/first-sounding-board-on-smart-specialisation-strategies-in-the-baltic-sea-region/>).

”Sounding board”-konceptet skulle vara ett intressant komplement till uppföljningsmodellen för att visa att utifrånperspektiv/expertpaneler/andra regioner kan bidra till regionala smart specialiseringsmöten, och till analyser som ofta saknar perspektiv och rådgivning utifrån regionen. ”Sounding boards” skulle också agera som en del av en regional lärprocess kring smart specialisering. ”Sounding board”-konceptet skulle vara nyttigt att testa också inom samarbetet mellan de tre regionerna i Norra Mellansverige inom uppföljningen av smart specialisering, som ett komplement till den ”interna” uppföljningsprocessen. Exempelvis skulle årliga möten om uppföljning i en viss region kunna inkludera ”sounding board”-sessioner med inte bara nationella/internationella experter, utan också representation från övriga två regioner.

4. Indikatorer

4.1 ATT FÅNGA SMART SPECIALISERING MED INDIKATORER

Valet av indikatorer som ska användas i en uppföljning eller utvärdering av en RIS3 är inte en lätt uppgift och kräver en djupgående analys av strategin/programmet och dess mål, hur strategin ska genomföras (finansieringsinstrument och verksamheter) och förväntade resultat. En utmaning som Guinea (2014) lyfter fram i anslutning till indikatorer för att följa just smart specialisering är att man inte bör ”slänga fram” en stor samling av osammanhängande/olikartade indikatorer med liten eller ingen relation till varandra eller strategin. Istället bör man försöka skapa **ett sammanhållet system** där indikatorer relaterar till varandra och till strategins mål på ett meningsfullt och logiskt sätt.³

Det finns dels en uttalad ”lägstnivå”, dels en ”önskvärd nivå”, på övervakning och uppföljning inom RIS3, enligt S3-plattformen i Sevilla (Gianelle et al., 2016). **Miniminivån** är att koppla indikatorer till *aktiviteter, outputs och resultat*, samt att knyta dessa till de uttalade sektorerna inom strategin. Man bör även arbeta med att logiskt beskriva hur kopplingarna ser ut mellan dessa indikatorer och de förväntade ”effekterna” (effektindikatorer) som man knyter till strategin.

En **önskvärd nivå** tar även hänsyn till *implementeringsgrad, genomförande, strukturell utveckling* inom produktionssystem och sektorer och *konkurrenskraften* i den regionala ekonomin. En önskvärd nivå bygger inte bara på indikatorer utan tar sig även uttryck i att via andre former av uppföljning stämma av och reflektera över implementeringsgraden av aktiviteter och strategins genomförande. Det går dock att koppla mätbarhet även till dessa dimensioner, vilket vi ger uttryck för nedan.

Vår ambition är att skapa ett ramverk för uppföljning och utvärdering där indikatorerna (som behandlas i detta kapitel) kopplas tydligt till de övriga delarna av utvärderingsmodellen för att tillsammans skapa ett verktyg för strategisk styrning och uppföljning som lyfter regionernas uppföljningsarbete till den önskvärda nivån. Därför innehåller de mer omfattande tabellerna med indikator-basen i detta kapitel en mängd indikatorer för även strategiernas genomförande, strukturell utveckling inom regionerna, och additionalitetsindikatorer som visar på vilken kapacitet som byggs även inom de affärsstödjande strukturerna och innovationssystemet i regionerna.

Utmaningen blir i detta sammanhang att vi i detta projekt föreslår hur man skulle kunna arbeta med uppföljning och utvärdering i tre regioner som har olika strategier (och delvis genomförandeplaner). Vi adresserar Guineas påpekande genom att vi betonar att de indikatorer som slutligen väljs för respektive strategi/region bör bedömas utifrån utgångspunkten att de ska vara få, att de ska relatera tydligt till den kontext man vill följa, det genomförande man har av strategin, vilka typer av aktiviteter man genomför och vilka förväntade resultat man de facto vill följa upp på. Allt detta för att säkerställa att man inte tar med sig indikatorer in i en datainsamling och analys som sedan visar sig ha lågt värde för lärande kring regionens RIS3.

---

³ Guinea, J., 2014, *Guidelines to design and make operational monitoring systems to assess the progress of the innovation strategies for smart specialization*. CITEK Project Policy Brief.

Guinea lyfter även fram en viktig dimension kring ett indikatorsystem för RIS3 och dess tillämpning – det praktiska genomförandet. Arrangemang för rutinmässig insamling av övervakningsdata för indikatorerna bör utvecklas och ska inkludera hur, när och av vem data ska samlas in, analyseras och rapporteras. Både kvalitativ datainsamling (intervjuer, fallstudier, skrivbordsarbete med projektdatabasen, etc.) och kvantitativ datainsamling (statistiska data, eventuella enkäter man måste skicka ut, etc.) förväntas givet att vi i de tre regionerna vill följa upp på allt från genomförande till resultat, och på sikt även på effekter.

Eftersom de viktigaste datainsamlingsverktygen för aktivitets-, output- och resultatindikatorerna sannolikt kommer att vara enkäter, undersökningar och feedbackformulär ifyllda av deltagarna/mottagarna av RIS3-programmen/projekten vid olika tidpunkter, lyfter Guinea fram att det skulle vara mycket pragmatiskt och effektivt om detta ingår som en skyldighet från början. Vi tror att detta är en möjlig väg framåt inom ramen för uppföljningen och att det bör arbetas in i den projektdatabas som vi även föreslår inom ramen för vår analys.

Även JRC i Sevilla slår fast att det är lätt att ett så komplicerat område som innovation och smart specialisering resulterar i att man landar i **överkomplexa uppföljningssystem** med en uppsjö av indikatorer. Det resulterar i uppföljningssystem som blir svåra att fylla med data, och som blir komplicerade att ha som underlag för beslut och utvärdering. JRC förstärker också budskapet att det som ofta upplevs som det mest komplicerade är att definiera och mäta resultat, medan aktiviteter och utfall enklare kan mätas eftersom de är mer direkt kopplade till strategins genomförande. Men de menar också att resultatindikatorer inte behöver vara så svårt, om man tänker på dem i ljuset av den strategi man utvecklat och definierar dem samtidigt som man utvecklar sin interventionslogik.

Samtidigt är det så att det inte finns några enkla eller ens särskilt beprövade mått på innovation eller smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Och komplexiteten i de förändringar man vill åstadkomma gör att man kan tänka sig många olika former och dimensioner av indikatorer som fångar dynamiken i innovationssystemen, beteendeförändringar inom företag och organisationer, forskning och utveckling, institutionella strukturer i regionerna, nätverk, m.m.⁴

Man betonar liksom Guinea att det är väldigt viktigt att man förhåller sina indikatorer till strategins interventionslogik, och speciellt att man försöker isolera och göra explicita de förväntade förändringarna man vill ska uppstå inom respektive prioritering, och definierar indikatorer som ligger så nära dessa som möjligt. I processen att välja indikatorer så kan man möjligen definiera ett antal variabler som fångar det man är intresserad av för att sedan smälta av till ett mer användbart och effektivt uppföljningssystem. När man väl har valt vilka indikatorer man ämnar följa så är det viktigt att man sedan definierar vad som är baslinjen och hur man tänker sig att förändringar i indikatorns värde ska tolkas och bedömas. Om indikatorn ska användas för strategisk styrning av programmet så är det också viktigt att ha en tanke om när man ska samla in den och på vilket sätt värdet/läget ska användas för att styra programmet.

---

⁴ JRC *technical report*, S3 Policy Brief Series 13/2015.

En viktig dimension som lyfts fram är att det vore önskvärt om samtliga strategier kunde följa en standardiserad modell för hur man följer upp insatsindikatorer, d.v.s. de finansiella resurser som används inom strategierna, och hur de fördelar sig mellan aktiviteter, typer av mottagare, etc. Då skulle man i förlängningen kunna följa upp dessa (relativt gemensamma) dimensioner på EU-nivå.

Av relevans för att utveckla indikatorer för att följa just strategier för smart specialisering så har även **Reglab** utvecklat ett **innovationsindex** som försöker fånga faktorer av betydelse för tillväxt och innovationsförmåga i de svenska regionerna. Reglabs index bygger på förståelsen att innovationsdriven tillväxt skapas i ett samspel mellan industriell förnyelse och marknadsförmåga, entreprenörskap, kreativitet, öppenhet och mångfald. Modellen består av 15 indikatorer grupperade kring tre områden; regionala grundförutsättningar, förmåga till förnyelse samt förmåga att förpacka och kommersialisera en idé. Det är intressant att diskutera hur dessa förhåller sig till indikatorer för att följa upp smart specialisering. Ett exempel är indikatorn för andelen sysselsatta i de tio största branscherna, som bygger på forskning om att förekomsten av många branscher är en viktig faktor för innovation. Hur förhåller det sig till tanken med smart specialisering? Här finns aspekter att tänka på när det gäller att indikatorer ska vara tydliga i sin tolkning och att de ska gå att använda för att följa upp arbetet utan att det skapar förvirring och osäkerhet. Däremot finns andra indikatorer i Reglabs ”knippe” som överlappar med de som lyfts fram för att följa RIS3, exempelvis utbildningsnivå, förnyelsegrad, andelen som ser sig som innovativa, forskningsmedel, patent och riskkapital. Skillnaden mot innovationsindexet är att det i det senare inte finns någon uttalad koppling till att följa upp en strategi eller en projektlogik. Detta gör att om dessa indikatorer ska användas för någon av regionernas RIS3-uppföljning så måste de kopplas till de aktiviteter och förväntade utfall som uttalat finns i strategierna. Ett index som inte knyter an till ett förändringsarbete kan självklart användas för att diskutera och analysera, men det blir trubbigt för en utvärderingsansats.

4.2 INDIKATORER - GENERELLT

Indikatorer är inte i sig själva resultat eller output, de beskriver bara en (kvantifierbar) variabel som relaterar till resultat eller output. För att de ska vara användbara så är det viktigt att indikatorer är ”SMART:a” (Specifika, Mätbara, Accepterade, Relevanta, Tidsatta). Det är alltså viktigt att indikatorer är tydligt definierade, förståeliga för alla deltagare och intressenter, visar det som är viktigt att följa upp på, och tillgängliga (data ska gå att inhämta via register eller undersökningar). Varje indikator ska:

- ha ett logiskt samband med strategins aktiviteter/åtgärder, förväntade resultat och interventionslogiken som ligger bakom RIS3.
- ha en tydlig bas för en normativ tolkning (högre/fler är bättre, etc.).
- vara analytiskt robust (mätbar, konstant, kvalitetssäkrad).
- påverkas genom strategin/åtgärderna, eller vara av den typen att de visar på kontexten i vilket strategin verkar, och på så vis vara intressant för strategins inriktning eller genomförande.
- vara tillgänglig och användbar.
- vara lämplig för en debatt om genomförande, utfall, resultat och effekt.

Det finns en accepterad differentiering mellan olika typer av indikatorer som följer de olika delarna eller dimensionerna av en strategi (eller ett program/projekt) – det som vi ofta benämner projektlogik eller interventionslogik.

Kontextindikatorer visar hur regionen står sig inom ett antal områden i relation till landet eller andra regioner. Dessa knyter ofta an till strategins övergripande mål eller vision. Det är ofta så att kontextindikatorerna relaterar på ett tydligt sätt till effektindikatorerna, som naturligt fokuserar på de effekter man vill uppnå i relation till delar av den kontext man identifierat som föremål för förändringsarbetet.

Input-indikatorer används ibland för att visa på vilka resurser som skjuts till en strategi eller ett program. Det kan handla om allt från finansiella resurser till konkret vilka personer eller enheter som arbetar med en del av programmet eller strategin.

Genomförandeindikatorer används för att studera och följa upp på genomförandet av strategier eller program. Dessa är ofta av en väldigt kvalitativ karaktär, och skiljer sig från aktivitetsindikatorerna.

Aktivitetsindikatorer visar konkret och relativt ”summativt” på vilka aktiviteter som genomförs, antal aktiviteter, etc.

Output-indikatorer mäter och visar på det fortlöpande utfallet av de aktiviteter man genomför inom strategin. D.v.s. steget mellan aktiviteter som genomförs och de resultat som eventuellt uppstår. Det är ganska vanligt att output-indikatorer förväxlas med resultatindikatorer, men det är också en balansgång beroende på vad målsättningarna är med de satsningar man gör. Ibland kan sådant som traditionellt bedöms som output, exempelvis etablerade samarbeten eller nätverk som egentligen ska leda till något mer konkret resultat, bedömas som resultat i sig.

Resultatindikatorer ska verifiera i vilken mån man uppnår sina mål med strategin, alltså om aktiviteterna är lyckosamma, och på sikt via utvärdering knyts till de effekter man vill uppnå. Resultatindikatorer ska visa på ett faktiskt utfall som knyter an till målen med aktiviteterna, och ska alltså visa på mer av resultat än output-indikatorerna. Exempelvis är faktumet att samarbeten kring forskning och utveckling (FoU) etableras en output, som har som resultat att fler innovativa lösningar tas i bruk eller byggs in i produkter eller tjänster. I generella termer så ska resultatindikatorerna som knyts till strategin mäta en förändring inom det regionala systemet som leder mot exempelvis *bättre konkurrenskraft eller stärker förädlingsvärdet eller innovationsinnehåll*. Dessa (resultatindikatorerna) visar inte på den slutliga effekten.

Effektindikatorer visar på långsiktiga effekter kopplade till mål och visioner, även utanför målgruppen. Mål för indikatorerna måste byggas in i strategin, även om de inte alltid kan vara kvantitativa (mål kan även vara kvalitativa, men de måste vara tydliga och begripliga).

Additionalitetsindikatorer. Så kallade ”additionality-indikatorer” (additionalitetsindikatorer) används ofta i uppföljning och bedömning av effekterna av FoU-politik och program inom forsknings-samverkan. Bakgrunden är att man velat hitta ett ramverk för att bedöma de effekter (ofta positiva) som uppstår till följd av att människor och institutioner samverkar inom ramen för projekt eller strategier. Att arbeta tillsammans gör att man lär sig av varandra, man stärker sina samarbeten, man blir

bättre på att utveckla och administrera framtida projekt, och man lär sig hur man ska sprida resultat och kommunicera med andra externa aktörer. Man brukar definiera ett antal olika typer av sådana effekter och dela in dem i grupperna:

- Projektkompetenser och administrativa styrkor
- Nätverk och samverkanskompetenser
- Forsknings och policyutvecklande kompetenser
- Absorptionskompetenser – att policyutvecklare blir bättre på att omsätta lärdomar i praktiken

Det är inte oväsentligt att följa denna typ av utveckling med hjälp av kvalitativa indikatorer, men det är av naturliga skäl så att dessa ställer andra krav än de andra typerna av indikatorer vad gäller hur data samlas in och tolkas.

4.3 OMRÅDEN FÖR INDIKATORER I REGIONERNAS RIS3

Det är tydligt av genomgången ovan att indikatorerna som väljs måste knyta an på ett tydligt sätt till de strategi-logiker (projektlogik/interventionslogik) som finns för respektive regions RIS3. I vårt arbete med att utveckla en uppföljningsmodell kring RIS3 för regionerna så komplicerar självfallet detta den konkretisering som vi kan nå, då regionerna har delvis olika mål, resultatförväntningar och aktiviteter. Att utveckla **konceptet** kring indikatorer blir således enklare än att föreslå de exakta indikatorer som regionerna bör välja att följa upp på.

Med detta som utgångspunkt så utgår vi i detta kapitel från en **kärna av indikatorer** som vi anser vara relevanta för samtliga regioner att följa upp. Kärnan är vår ansats att inte bli för breda och på så vis svara upp på de rekommendationer som finns i litteraturen kring uppföljning av RIS3 (och uppföljning generellt). Sedan, för att i detta tidiga läge inte låsa oss (och regionerna) vid de exakta indikatorerna, så presenterar vi en ”**yttre ring**” av indikatorer. Denna större samling indikatorer täcker även de samtliga dimensioner – från genomförande och aktivitet, hela vägen till resultat och effekt – som regionerna bör överväga i sina uppföljningsmodeller.

Kärnan av indikatorer tar sin utgångspunkt i vår genomgång av regionernas strategier och de ”dimensioner” som vi därigenom har identifierat.

Exempelvis för Gävleborg så är målen bl.a. att:

- Stärka individer, organisationer, företag och offentlig verksamhets förmåga till innovation och förnyelse.
- Skapa fler innovationer genom ökad samverkan.
- Bidra till att regionen kan möta de globala samhällsutmaningarna.
- Bidra till att konkretisera RUS och innovations- och näringslivsprogrammet.

De aktiviteter som tydligast lyfts fram i Gävleborgs strategi är:

- Från fokusgrupper till arenor (Handlingsplaner utvecklats, deltagande av intressenter)
- Finansiering för prioriteringarna (Attrahera nationella och internationella resurser)
- Innovation i offentlig sektor (Innovationsupphandling)
- Social innovation (Innovativa politiska lösningar som ändrat förutsättningarna för detta)
- Utveckling av testbäddar och ”living labs” (uppbyggnad av fysisk miljö, synergier)
- Innovation Gävleborg (följa upp forumen)
- Regionalt ledarskap (här finns en lista med regionens ansvar som går att följa upp)

Värmlandsstrategin å sin sida lyfter fram ett antal områden som man ser som de breda dragen i den kontext man genom strategin vill utveckla:

- Privata företagsinvesteringar i forskning och utveckling ska öka till samma nivå som resten av landet (undantaget de stora stadsregionerna)
- Ökad innovationsförmåga så att Värmland närmar sig landets genomsnitt (undantaget de stora stadsregionerna)

I agendan för smart specialisering för Dalarna så fokuserar man på innovationsaktörerna, kluster och partnerskap. Insatserna ska resultera i att utveckla

- smarta innovationssystem,
- väl fungerande kluster, och
- ett partnerskap som ger optimala förutsättningar för innovation i Dalarna.

Inom förarbetena till strategin lyfter man fram två områden där man vill arbeta med aktiviteter: ”bryta genusmönster” samt ”gränsöverskridande innovationsarbete”. I den mån detta har omsatts i aktiviteter så bör det också speglas i de indikatorer man väljer.

Utifrån de områden som regionerna arbetar inom, de inriktningar som nämns bredare i samtliga regioners strategier, och det arbete som också görs kring uppföljning och utvärdering, så föreslår vi ett antal områden som indikatorer för uppföljning fokuserar på:

- Ekonomi/Arbetsmarknad
- Företag och entreprenörskap
- Forskning och utveckling
- Produkt- och processinnovationer
- Nätverk och kluster
- Utbildning och kompetens
- Strategins genomförande (och eventuellt indikatorer kring additionalitet)

Inom dessa områden kan man till olika grad tänka sig indikatorer som relaterar till kontext, aktivitet, output, resultat och effekter. Dock är det så att strategierna, när det gäller mål och visioner, inte har uttalade resultat- och effektmål knutna till just dessa dimensioner. Man uppmärksammar att dessa

dimensioner är viktiga för att utveckla de regionala innovationssystemen, och man kanske knyter projekt eller aktiviteter till dessa dimensioner, men när det gäller resultat och effekter så är det förändringar som knyter dessa dimensioner till kontexterna/större penseldrag som man är ute efter.

Det gör att vi inte kan utveckla ett system där vi har indikatorer inom samtliga dimensioner, eftersom det inte är så projektlogikerna fungerar för RIS3. Dimensionerna går in i varandra, och aktiviteter inom t.ex. arbetsmarknad och FoU syftar till att skapa effekter inom entreprenörskap och nyföretagande.

För att vara tydliga med vilka typer av indikatorer som ändå föreslås i litteraturen och som vi tycker är relevanta för de regionala strategierna så samlar vi allt detta i ett antal tabeller nedan. Där finns alltså ”den breda basen” ur vilken vi rekommenderar en ”kärna av indikatorer”.

4.4 KÄRNAN AV INDIKATORER

Tabell 2 nedan visar på kärnan av de indikatorer vi föreslår för att följa, styra och följa upp regionernas strategier (RIS3). Indikatorerna bygger dels på regionernas strategier och dessas innehåll, dels på en översyn över vilka indikatorer som använts eller rekommenderats för att följa upp just smart specialisering (och i viss mån innovationsstrategier). Inom dimensionen ”strategins genomförande” är indikatorerna av den formen att de antingen måste samlas in i samband med att strategin genomförs, eller genom kvalitativ uppföljning och bedömning. Det är den delen av indikatorkärnan som är mjukast. I de andra dimensionerna är indikatorerna mer beprövade rent praktiskt, och det finns i de flesta fall data på regional nivå som kan användas för nollmätning (givet att man sätter en önskvärd startpunkt) och kontinuerlig uppföljning.

Den uppmärksamme noterar att det inte listas några indikatorer under dimensionen ”effekt”. Det beror på att strategierna över lag uttrycker sina visioner och effektmål i ganska övergripande termer, och det kommer ställa större krav på att enas om indikatorer för att följa upp detta utöver på resultatnivå. Exempel på visioner och effektmål (som i sig är goda att styra mot) som är svåra att knyta till effektindikatorer i detta läge är:

- ”Visionen är att stärka Dalarna som en aktiv och attraktiv partner som bidrar till att lösa dagens och morgondagens samhällsutmaningar. Målbilden är att Dalarna ska ha ett näringsliv som står starkt i [...] konkurrens, är en innovativ region [...], en lärande region som möter [...] behov av kunskap och kompetens, kännetecknas av tydligt regionalt ledarskap och förmåga att ena alla krafter för positiv utveckling i regionen.”
- För Gävleborg så är målen bl.a. att stärka individer, organisationer, företag och offentlig verksamhets förmåga till innovation och förnyelse; skapa fler innovationer genom ökad samverkan; bidra till att regionen kan möta de globala samhällsutmaningarna; bidra till att konkretisera RUS och innovations- och näringslivsprogrammet.
- I Värmland så har man som övergripande vision ett bättre liv i Värmland, nedbrutet till bättre livskvalitet för alla, fler och starkare företag och bättre kommunikationer. Inom fler och starkare företag så pekar man ut FoU, konkurrenskraftiga kluster, starkt entreprenörskap och företagsutveckling och ett resurseffektivt samhälle.

Det går att knyta delar av mål och visioner ovan till en del av de indikatorer som lyfts fram nedan på exempelvis resultatnivå, men frågan är om man då rör sig i dimensionen ”effekt” (om man exempelvis lyfter fram att ”antalet företag” eller ”antalet kluster” i sig skulle vara effekter). En djupare analys av vilka effekter man syftar till är snarare önskvärd, och då tydligt kopplat till RIS3-interventionslogiker (programlogiker). Innan det har gjorts är det vettigt att hålla sig till övriga indikatorer för uppföljning av regionernas RIS3. Tabellen nedan utgör vårt förslag för en kärna av indikatorer som regionerna bör arbeta med för att strategiskt följa upp och styra sitt arbete med smart specialisering. I nästa kapitel presenterar vi en betydligt bredare bas, med mer än dubbelt så många indikatorer som vi identifierat. Denna kan fungera som ett bibliotek för regionerna för att eventuellt välja andra indikatorer.

Tabell 2: Kärnan av indikatorer för att följa upp arbetet med RIS3 i regionerna.

Dimension	Typ av indikator			
	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat
Strategins genomförande	- Spenderade medel för att nå strategin (projekt och informationsinsatser)	- Uppgifter och ansvarsområden är definierade och fördelade/accepterade mellan parterna i genomförandet.	- Antal projekt som beviljats som har tydlig anknytning till strategins genomförande	- Antal aktörer som deltar i aktiviteter knutna till strategin (överlapp med ”nätverk och kluster” som denna dimension syftar till att stärka)
Nyföretagande och entreprenörskap	- Antal startade företag		- Antal etableringsförfrågningar och etableringar av utländska företag	
Forskning och utveckling	- Investeringar i FoU som andel av BRP	- Antal aktiviteter som syftar till att generera nya kontakter och idéer för fortsatt utveckling och projekt	- Det privata näringslivets investeringar i FoU - Andel extern finansiering i samfinansierade utvecklings och innovationsprojekt	- Sysselsättning inom FoU-verksamhet
Produkt- och processinnovationer		- Antal forskare som erhåller stöd genom strategin - Träning och utbildningsaktiviteter som finansierats	- Patentansökningar - Andel företag som samverkar med FoU-center eller -aktörer	- Produkt och processinnovationer som tagits i bruk

Nätverk och kluster		- Antalet företag som är kopplade till kluster eller andra utvecklingsmiljöer	- Antal projektsamarbeten inom styrkeområdena - Andel projektsamarbeten med nationella respektive internationella partners	- Samverkan mellan företag och andra aktörer i faktisk utveckling och produktion
Ekonomi/Företag	- Förädlingsvärdet inom strategins olika branscher - BRP/capita - Värdet av FDI/capita		- Arbetskraftens produktivitet inom de sektorer som inkluderas i smart specialiseringsstrategin	- Exportandelen (av produktionsvärdet) - BRP/capita
Arbetsmarknad Utbildning och kompetens	- Andel av befolkningen i sysselsättning 20–64 år		- Andelen som har utbildning på högre (tertiär) nivå	

Dessa indikatorer kan till varierande grad knytas till **specifika tematiska områden (eller sektorer)** i regionernas strategier. Men det är tydligt att få av prioriteringarna relaterar till etablerade sektorer i den uppföljning och statistik som finns på nationell och regional nivå. Det betyder att det övervägande handlar om att följa upp indikatorer för branscher som regionerna själva räknar in i strategins områden, samt knutet till processer inom innovation, entreprenörskap, FoU, etc. utifrån delar av aktiviteter som fångar in ”sektorerna”. Låt oss ta ett exempel: Det är ju svårt att definiera exakta sektorer för området ”digitalisering av välfärdstjänster”, men det bör vara relativt enkelt för en regional analytiker att avskilja processer inom entreprenörskap, FoU, m.m. som rör detta område från liknande processer inom energisektorn, eller bioekonomin. Det gör att de flesta indikatorer vi föreslår ovan (och nedan) ändå går att följa, om än till viss del utifrån kvalificerade bedömningar, för regionernas respektive specialiseringssektorer.

Indikatorerna i tabellen är troligtvis fortfarande för många för att kunna operationalisera inom respektive region. Vi gör i Figur 3 en ansats att operationalisera urvalet ytterligare i en inre kärna av indikatorer som skulle kunna utgöra det första urvalet för att samla in data och testa indikatorerna inom ramen för hela uppföljningssystemet för RIS3.

Denna kärna är vår bedömning utifrån två dimensioner: Dels regionernas egna skrivningar kring vad man vill förstärka/driva/uppnå inom processer för smart specialisering, dels vilka indikatorer som tidigare använts främst inom uppföljning av regionala innovationssystem och som vi vet är relativt funktionella. Det är även en anpassning till svenska förhållanden av de dimensioner som lyfts fram i uppföljning av RIS3 på europeisk nivå – samt en dimension av strategins genomförande som vi anser är så viktig att den skall ha en central plats i uppföljningens kärna.

Figur 3: Förslag på urval av indikatorer som utgångspunkt för regionerna att börja studera.

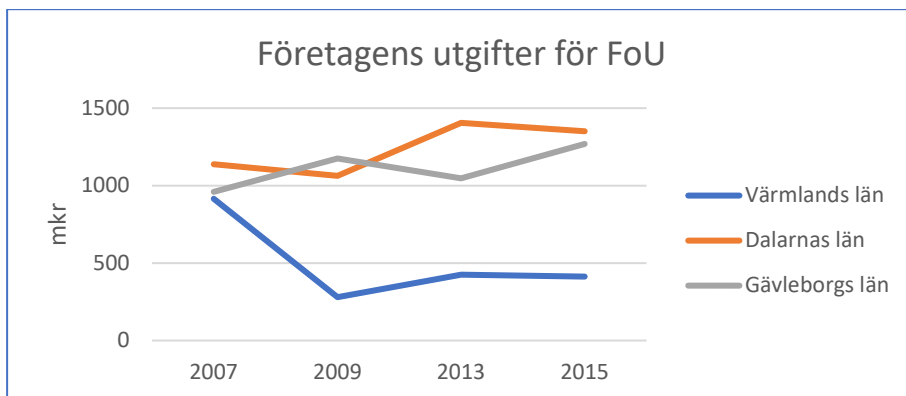

En viktig sak att notera är att flertalet av dessa indikatorer bygger på det material och den data som regionerna själva bör samla in inom ramen för sitt arbete med strategiernas genomförande. Det gäller framför allt indikatorer inom dimensionerna/domänerna för genomförande, nätverk och kluster, samt produkt- och processinnovationer.

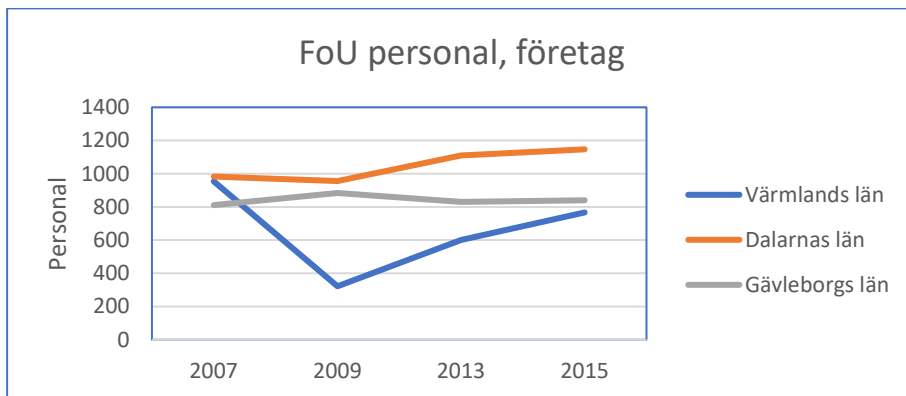
Det betyder att kopplingen mellan vårt förslag för vad som samlas in via en utvecklad projektdatabas, andra löpande uppföljningar, och enkäter för att följa upp projektverksamheten blir väldigt viktigt. För ett så specifikt och nytt område som RIS3 så är det tydligt, inte minst efter den genomgång vi nu gjort, att det inte blir relevant att bara följa upp på de indikatorer som redan nu finns hos SCB. Vissa typer av indikatorer kan man möjligtvis på sikt styra SCB mot att samla in (exempelvis sådant som har med FDI och export på regional nivå att göra). Men annat kommer man behöva följa upp löpande i regionerna utifrån de strategier man implementerar.

Ett exempel på data som vi ändå lyfter fram som relevant för samtliga regioners RIS3 är investeringar och sysselsättning knutet till FoU-verksamhet. Denna data finns löpande hos SCB och där kan man som kontext och som uppföljning fortsatt följa upp hur detta utvecklas i regionerna och i förhållande till varandra. Vi visar exempel på denna data för åren 2007–2015 i Figur 4 och Figur 5 nedan, som visar dels företagens utgifter för FoU, dels antal personer som sysselsätts inom denna verksamhet.

Figur 4: Företagens utgifter för FoU (Källa: SCB).

Figur 5: FoU-personal, företag (Källa: SCB).

4.5 DEN BREDA BASEN AV INDIKATORER

För att ytterligare visa på de indikatorer som vi utgått från och som vi anser att man ändå kan hålla öppet för då man slutligen väljer vilka indikatorer man väljer att följa upp, visar vi på de långa ”domänlistorna” i de tematiska tabellerna nedan.

Tabell 3: Möjliga indikatorer för strategins genomförande.

Dimension	Typ av indikator				
	Kontext /insatsindikatorer	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Strategins genomförande (och eventuellt indikatorer kring additionalitet)	- Spenderade medel för att nå strategin (projekt och informationsinsatser)	- Olika regionala och nationella strategier och dokument har gått igenom och används i framtagandet av RIS3 strategin - Uppgifter och ansvarsområden är definierade och fördelade/accepterade mellan parterna i genomförandet	- Antal projekt som beviljats som har tydlig anknytning till strategins genomförande - Existerande nätverk och aktörer har identifierats och involverats i processen och har god kännedom om logik och genomförande av RIS3 / En intressentanalys har genomförts - Deltagande aktörer har informerat sina nätverk och angränsande län och kommuner om arbetet med strategin	- Antal aktörer som deltar i aktiviteter knutna till strategin	
Sekundära indikatorer för detta tema	- Resurser har skjutits till och fördelats för genomförandet av RIS3 och tydliga tidplaner och delmål finns för genomförandet	- Möjliga områden för konflikter eller risker i genomförandet av RIS3 har identifierats och hanterats - Olika alternativ/vägval kring genomförandet av RIS3 har identifierats, vägts mot varandra och diskuterats i genomförandet	- Deltagande aktörer har tydliga mandat att delta i eller driva processer inom RIS3 - Uppföljning och analyser studeras och diskuteras med samtliga aktörer som deltar i RIS3 arbetet		

Tabell 4: Möjliga indikatorer för nyföretagande och entreprenörskap.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Nyföretagande och entreprenörskap	<ul style="list-style-type: none"> - Antal startade företag - Överlevnadsgrad av startade företag Antal SMF per 1000 invånare 	<ul style="list-style-type: none"> - Antal aktörer som stöds i arbetet med nyföretagande och entreprenörskap 	<ul style="list-style-type: none"> - Antal etableringsförfrågningar och etableringar av utländska företag - Antal företag som upplever att de får det stöd som de behöver - Antal företag som upplever att de har god information om och tillgång till kapital 	<ul style="list-style-type: none"> - Antal startade företag - Överlevnadsgrad av startade företag 	
Sekundära indikatorer för detta tema					

Tabell 5: Möjliga indikatorer för forskning och utveckling.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Forskning och utveckling	<ul style="list-style-type: none"> Investeringar i FoU som andel av BRP 	<ul style="list-style-type: none"> - Antal aktiviteter som syftar till att generera nya kontakter och idéer för fortsatt utveckling och projekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Det privata näringslivets investeringar i FoU - Andel extern finansiering i samfinansierade utvecklings och innovationsprojekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Sysselsättning inom FoU verksamhet 	
Sekundära indikatorer för detta tema			<ul style="list-style-type: none"> - Antal vetenskapliga eller FoU-relaterade publikationer 		

Tabell 6: Möjliga indikatorer för produkt- och processinnovationer.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Produkt- och processinnovationer		<ul style="list-style-type: none"> - Antal forskare som erhåller stöd genom strategin - Träning och utbildningsaktiviteter som finansierats 	<ul style="list-style-type: none"> - Patentansökningar 	<ul style="list-style-type: none"> - Produkt och processinnovationer som tagits i bruk 	
Sekundära indikatorer för detta tema		<ul style="list-style-type: none"> - Antalet finansierade projekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Andel eller antal företag som introducerar innovationer. - Andel företag som samverkar med FoU center eller aktörer. - Andelen som arbetar med FoU inom de sektorer som pekats ut för Smart specialisering 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociala innovationer som en del av sektorerna 	

Tabell 7: Möjliga indikatorer för nätverk och kluster.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Nätverk och kluster		<ul style="list-style-type: none"> - Antalet företag som är kopplade till kluster eller andra utvecklingsmiljöer - Antal kvinnor och män som deltar i aktiviteter för att generera idéer 	<ul style="list-style-type: none"> - Antal aktörer inom innovationssystemet som har god kännedom om varandra - Antal projektsamarbeten inom styrkeområdena - Andel projektsamarbeten med nationella respektive internationella partners 	<ul style="list-style-type: none"> - Samverkan mellan företag och andra aktörer i faktisk utveckling och produktion 	

			- Antal medverkande aktörer från akademi och forskningsinstitut, privat och offentlig sektor samt civilsamhället (i projekt-samarbeten)		
Sekundära indikatorer för detta tema					

Tabell 8: Möjliga indikatorer för ekonomi/företag.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Ekonomi/Företag	- Förädlingsvärden inom strategins olika branscher - BRP/capita - FDI/capita		Arbetskraftens produktivitet inom de sektorer som inkluderas i smart specialiseringsstrategin	- Exportandelen (av produktionsvärdet) - BRP/capita	
Sekundära indikatorer för detta tema	- Storleken på företagen i regionen - Ägandeformer			- Genomslag på exportmarknader	

Tabell 9: Möjliga indikatorer för arbetsmarknad, utbildning och kompetens.

	Typ av indikator				
Dimension	Kontext	Aktivitet	Output	Resultat	Effekt
Arbetsmarknad Utbildning och kompetens	- Andel av befolkningen i sysselsättning (20 - 64 år)		Andelen som har utbildning på högre (tertiär) nivå		
Sekundära indikatorer för detta tema	- Ålders och könsstrukturer inom företag i olika sektorer				

5. Projekt

I detta avsnitt redogörs för de hänsynstaganden som legat till grund för framtagandet av analys och förslag till en projektdatabas, som utgör ett element i uppföljningssystemet med främst sikte på genomförande och resultat av regionala RIS3.

5.1 INSATSER FÖR SMART SPECIALISERING

Insatser för smart specialisering kan ta många former, liksom innovationsfrämjande insatser betraktat bredare. Inom svensk innovationspolitik har regionala insatser tillkommit som ett allt viktigare område allt eftersom tillväxtpolitiken lagt större vikt vid innovation, och innovationspolitiken i sig regionaliserats i högre utsträckning.

Kännetecknande för den typ av insatser om en projektdatabas försöker fånga är att de utgör verktyg för realiserandet av strategier och prioriteringar. Med detta menas att de är genomförandeinsatser som typiskt sett är offentligt delfinansierade, snarare än endast styrmedel i termer av framtagna styrdokument, planer, och samordning inom ramen för regionernas ordinarie arbete. Därmed är de handfasta uttryck för realiserandet av strategierna. I jämförelse med styrning inom exempelvis ordinarie forsknings- och utvecklingspolitik är de också mer eller mindre direkt styrda, avseende såväl inriktning som uppföljning, och därmed en typ av genomförande av strategier över vilka regionerna har direkt inflytande genom finansieringsprocesser, utlysningar, krav på resultat och rapportering, m.m.

Många insatser genomförs inom den bredare kontext som EU-systemet för innovation och tillväxt som helhet utgör. Inte sällan har de medfinansiering från europeiskt håll, såsom Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) eller andra europeiska struktur- och investeringsfonder. Genom denna kontext utgör smart specialisering ett naturligt inslag i insatsernas utformning och inriktning, då det är det övergripande ramverk som styr de europeiska innovationsinvesteringarna under innevarande programperiod fram till 2020.

5.2 VARFÖR UPPRÄTTA EN PROJEKTDATABAS?

En projektdatabas syftar ytterst, i linje med uppföljningssystemet som helhet, till att följa, dokumentera och stödja genomförandet av regionernas RIS3. Projekt (eller utvecklingsprojekt) står i fokus för databasen eftersom det är genom denna typ av insatser – formerade i samspel mellan näringsliv, offentliga aktörer, akademi och civilsamhälle – som genomförandet av RIS3 ofta tar sitt praktiska uttryck. Den typ av projekt som här åsyftas är den typ av tidsbegränsade och riktade satsningar som genom olika finansieringsinstrument och program understöds av det offentliga, och som därför är relevant för den styrning av smart specialiseringsarbetet som uppföljningen syftar till. Innovationsfrämjande insatser och initiativ sker utöver detta på många nivåer och i många arenor. Projekten fångar dock en stor del av det av regionerna samordnade och understödda genomförandet. Även utanför denna typ av projekt sker insatser som bidrar till realiserandet av regionernas RIS3, men dessa är i ett första steg utanför databasens omfång (se vidare vägledande principer samt avgränsning nedan).

I dagsläget finns en stark koppling mellan de innovationsstödjande projekt som genomförs i regionerna, och respektive strategi och prioriteringar. Genom att samtliga regioner redan anammat smart specialisering som ramverk för sitt innovationsfrämjande arbete, har verksamheten redan riktats mot detta. Dock saknas en enhetlig och samlad form för att överblicka och följa upp dessa projekt. Det är i detta läge en projektdatabas blir aktuell.

Dialog med regionerna har visat att en databas främst har följande operativa syften:

1. Ge regionerna möjlighet att enkelt se **vilka projekt som genomförs inom smart specialiseringsarbetet**, i relation till **vilka prioriteringar**, och hur dessa är tänkta att verka. En projektdatabas ska skapa en sammanhängande bild av hur regionernas projektportfölj kopplas till smart specialisering (hur, och i vilken utsträckning, stödda projekt ”är smart specialisering”), samt till de regionala prioriteringarna (hur, och i vilken utsträckning, stödda projekt ”ingår” i en prioritering och bidrar till att förverkliga prioriteringen och dess mål). Det yttersta syftet med detta är att samla information för att underlätta dialog och beslut internt på regionerna och i samverkan med andra aktörer, för att **styra urvalet och inriktningen på insatser**. Till detta kopplas även de övergripande mål de regionala RIS3 är tänkta att uppnå – hur, och i vilken utsträckning, är projekt riggade mot dessa mål?
2. Att tjäna som hjälp för enskilda projekt att **se sitt bidrag** till strategierna som helhet, och till arbetet för smart specialisering i regionerna. Detta är den andra sidan av den överblick som anges under 1., sedd från ett genomförarperspektiv. En databas bör visa på ”pusslet” av insatser som regionerna stödjer, och därmed underlätta för respektive projekt att se hur, varför och genom vilka mekanismer man bidrar till genomförandet. Detta är viktigt för att **förankra strategierna** hos genomförande aktörer och skapa en faktisk och upplevd helhet där strategiernas överordnade mål kommer fram och blir relevanta för aktörerna. På så sätt bidrar de till att skapa ett inkluderande genomförande som illustrerar den regionala resursbasen och den mångfald av aktörer som finns och insatser som görs. Ett ytterligare, långsiktigt bidrag blir att **skapa lärande** om smart specialisering som process och arbetssätt, och om regionernas RIS3 och utpekade mål, genom att gradvis styra projekt och introducera dessa dimensioner tydligare i projektens ansökningar, rapportering, m.m.
3. Användas som uppsamlade **källa för indikatorer** och övrig uppföljning. Genom att registrera och samla projekt tillgängliggörs indikatorer för
  - a. input (vilka projekt finansieras, inom vilka prioriteringar, med vilka medel)
  - b. aktivitet och genomförande (vilka aktörer deltar i genomförandet, och hur),
  - c. output (vad producerar projekten i termer av aktiviteter och andra outputs),
  - d. resultat (vad uppnår projekten i termer av mål, förändring och påverkan).På detta sätt länkar projektdatabasen tydligt till uppföljningssystemet som helhet, och blir ett samlade dokument som dels kan användas för formell indikatoruppföljning, dels som underlag i sig för att överblicka strategiernas genomförande.
4. Slutligen ska databasen kunna tjäna som en övergripande **källa för inspiration och information** närhelst en aktör behöver inhämta upplysningar om vad som genomförs i regionen, i vilket syfte, och med vilken inriktning, inom smart specialisering. Sådana informationsbehov

kan t.ex. vara genomförare eller processledare som vill överblicka den nuvarande portföljen vid projektering av nya insatser, projektledare som vill finna och lära av liknande projekt, och utvärderare som har i uppdrag att undersöka genomförandet av strategierna vid framtida tillfällen.

5.3 VÄGLEDANDE PRINCIPER

De ovanstående syftena illustrerar vad databasen bör uppnå i termer av **relevans**. Men för att en databas ska vara fungerande och kunna bidra med användbar information krävs även att den svarar mot såväl konceptuella som praktiska behov och möjligheter i regionerna. Dessa kan variera mellan regioner, vilket föranleder att flexibilitet och utbyggbarhet i sig är en vägledande princip. Om inte databasen sätts ihop enligt dessa principer riskerar den att bli alltför resurskrävande, för abstrakt, eller hamna för långt från genomförandet, för att kunna tjäna som ett kontinuerligt stöd för dialog och styrning av genomförandet av regionernas RIS3. De principer som identifierats i arbetet är:

1. **Användbarhet.** Databasen bör vara ett enkelt verktyg som ej är beroende av några speciella tekniska lösningar, och inte kräver alltför stora insatser för att förstå, använda och upprätthålla.
2. **Ej leda till betungande administration.** Den datainsamling som sker för databasen, och hur denna information förs in, får inte innebära att onödiga bördor läggs på varken regionerna eller de som skapar och genomför projekt. Att upprätta och underhålla databasen leder naturligen till vissa administrativa bördor, men dessa bör vara hanterbara och i möjligaste mån kunna integreras i det arbete regioner och projekt redan gör idag. Databasen bör inte kräva att information förs in vid alltför tätt återkommande tillfällen, eller att informationen är särskilt betungande att föra in. Information som redan finns tillgänglig bör inte behöva revideras och omformas bara för databasen, utan enkelt kunna klippas in från existerande formulär, ansökningar, rapportering, m.m.
3. **Flexibilitet och utbyggbarhet.** Databasen bör vara modulbaserad och kunna expanderas och revideras gradvis om behov uppstår. Detta för att svara mot olika och i framtiden eventuellt skiftande behov hos regionerna.
4. **Initialt enkel att implementera och hantera.** Istället för att skapa en alltför omfattande databas, som söker täcka in alla möjligheter inom de angivna syftena, bör en första version av databasen prioritera enkelhet och genomförbarhet framför komplexitet och fullständighet. På så sätt blir den en pilot som sedan kan expanderas och revideras.
5. I möjligaste mån vara **gemensam** för såväl **de tre regionerna i Norra Mellansverige**, som för **respektive strategis prioriteringar**. Detta för att möjliggöra jämförelser, undvika duplicering vid interregionala projekt, ge inspel, katalysera tätare samverkan mellan de tre regionernas smart specialiseringsarbete, och underlätta det initiala framtagandet och implementeringen.

Dessa principer, tillsammans med ovan angivna syften, ligger till grund för förslaget för konkret utformning och implementering som sammanfattas nedan.

5.4 OMFATTNING OCH AVGRÄNSNING

I följd av ovanstående föreslår vi att en projektdatabas i ett första skede riktar in sig på en tydligt avgränsad mängd projekt. Detta bildar en **kärna** som uppfyller grunden i samtliga syften, utan att i förstone bli oöverskådlig, svår att implementera, eller omöjlig att upprätthålla gemensamt. Konkret bör detta vara de **regionala utvecklingsprojekt** som regionerna stödjer med **regionala utvecklingsmedel** (så kallade 1:1-medel).

I enlighet med ett flexibelt och utbyggbart syfte kan också databasen expanderas till att täcka andra satsningar inom smart specialisering, som ej har regionerna som finansär. Detta bidrar till flera av syftena (exempelvis angivna syften 3 och 4), men är mindre centralt betraktat ur perspektivet att bidra till styrning av regionala medel och följa regionens samordnade genomförande av strategierna (syfte 1). Sådana övriga projekt kan komplettera databasen på enskild regional samt interregional nivå, och bidra till dialogen över regionala prioriteringar samt ge ytterligare överblick.

I ett sista steg är det möjligt att utveckla projektdatabasen till en **aktivitetsdatabas**, som täcker in även andra satsningar, hos andra aktörer, än de innovationsfrämjande utvecklingsprojekten. Detta betraktar vi i nuvarande läge, givet regionernas olika förutsättningar och varierade aktörer och genomförandeprocesser, som ett nästa steg att utveckla tillsammans eller enskilt. Sådana aktiviteter kan vara till exempel strategiska satsningar på utbildning vid högskolorna med koppling till RIS3-prioriteringar, eller kluster- och innovationsaktörers löpande verksamhet, inriktning och interna prioriteringar. Sådana aktiviteter kan främst bidra till syfte 3, samt ge en mer komplett bild av genomförandet av strategier för samtliga inblandade aktörer. En aktivitetsdatabas är dock, i nuläget, att betrakta som en möjlighet för framtida utveckling snarare än en omedelbar prioritering hos regionerna tillsammans, och detta alternativ har därför inte följts upp ytterligare i det initiala systemet utan står som ett fält att utforska allt eftersom processer för prioritering och uppföljning får sin form och börjar ”sätta sig”.

Figuren nedan illustrerar dessa element, där det översta är det som i fortsättningen berörs av det konkreta förslaget för genomförande nedan. Det andra elementet kan dock, med endast mindre justeringar, integreras av de enskilda regionerna om de finner det lämpligt.

Figur 6: Insatser att inkludera i en databas.

5.5 INNEHÅLL OCH VARIABLER

De angivna syftena och dialogen med regioner och regionala intressenter har lett till förslag för vilka variabler – vilken information – som bör inkluderas i en projektdatabas. Denna tar formen av allmän projektinformation, projektens relation till smart specialisering och regionala prioriteringar och mål utifrån deras utformning och syfte, samt indikatorer för input, aktiviteter, output och resultat. Nedanstående tabeller summerar de variabler som föreslås inkluderas i ett första skede, med en kort beskrivning samt möjliga datakällor.

En digital bilaga (Bilaga C: Exempel på projektdatabas) har tagits fram inom ramen för det implementeringsstöd som ingår i uppdraget. Denna illustrerar projektdatabasen samt inkluderar exempelprojekt som visar hur denna kan fyllas i, när de slutliga variablerna satts.

5.5.1 Projektinformation

För överblick, och för att ge grundläggande information om projekten, registreras dessa inklusive projektinformation som redan finns tillgänglig, enligt Tabell 10. Informationen kan kompletteras med ytterligare grundläggande fakta i den mån det är relevant för att kunna dela in projekt efter andra variabler.

Tabell 10: Projektdatabas – projektinformation.

Input	Beskrivning	Källa
Projektamn	Namn	Projektansökan/annan källa
Projektägare	Vem som mottar stöd och genomför projektet	Projektansökan/annan källa
Projektbeskrivning	Kortfattad beskrivning av projektet: Sådan sammanfattning finns redan att tillgå genom exempelvis Tillväxtverkets projektbank ⁵ , som inkluderar en summering av syfte, inriktning, m.m. för regionala utvecklingsprojekt	Projektansökan/Tillväxtverkets projektbank (sammanfattad beskrivning)
Start- och sluttid	Projektets genomförandetid. (Anger även om projektet därmed är pågående eller avslutat)	Projektansökan/annan källa
Region	Vilken eller vilka regioner som omfattas	Projektansökan/annan källa

⁵ Projektbanken Nationella projektmedel, <https://projektbank.tillvaxtverket.se/projektbanken#page=8054ed5f-d6f5-4a3d-96bb-ad5d219aa3af>

5.5.2 Projekt i relation till smart specialisering samt regionala prioriteringar och mål

En viktig del i projektdatabasen är att kunna relatera projekten till smart specialisering som arbetsätt samt de prioriteringar och mål som finns på regional nivå. Föreslagen information att ta med avseende detta, som syftar både till att följa genomförandet och kunna sortera projekt efter prioritering och vilka av en strategis mål projekten ska bidra till, redogörs för i Tabell 11.

Tabell 11: Projektdatabas – smart specialisering, prioriteringar och bidrag till mål.

Input	Beskrivning	Källa
Smart specialisering (fasta alternativ)	<p>Är projektet utformat med smart specialisering i åtanke, och i så fall hur? Möjliga alternativ (ej uteslutande) kan vara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nej, projektet syftar ej till smart specialisering - Projektet syftar till att implementera/utveckla smart specialisering som arbetsätt i regionen (processer, plattformar, strategier, lärande) - Projektet syftar till att bygga strukturer/samverkan för smart specialisering inom en eller fler prioriteringar (processer, plattformar, strategier) - Projektet syftar till att bygga andra innovationsstödjande strukturer med indirekt koppling till smart specialisering (innovationsmiljöer, stödstrukturer) - Projektet syftar till innovationsutveckling inom ramen för smart specialisering (innovationsprojekt) 	Fylls i manuellt vid ansökan och/eller verifieras av regionen
Smart specialisering (fritext)	Kortfattad beskrivning som motiverar ovan angivna koppling till smart specialisering	Fylls i manuellt vid ansökan och/eller verifieras av regionen
Prioriteringar (fasta alternativ)	Vilken/vilka av regionens prioriteringar inom smart specialisering som ska utvecklas genom projektet (fasta alternativ utifrån regionernas respektive prioriteringar)	Fylls i manuellt vid ansökan och/eller verifieras av regionen
Prioriteringar (fritext)	Kortfattad beskrivning som motiverar ovan angivna koppling till regionala prioriteringar	Fylls i manuellt vid ansökan och/eller verifieras av regionen
Regionala mål	Möjlighet att inkludera regionala mål utifrån RIS3 som projektet ska bidra till	Fylls i manuellt vid ansökan och/eller verifieras av regionen

5.5.3 Input, aktiviteter, output och resultat

Det finns många sätt en databas kan registrera variabler för projekt som rör input, genomförande och resultat. I linje med principen att databasen i förstone ej bör göras för komplex, utan utgöra en kärna från vilken man kan bygga vidare, redogörs i Tabell 12 för några grundläggande variabler som sedan kan sorteras/skäras utifrån mål och prioriteringar, och även kan föda in i ett indikatorsystem.

Beroende på hur regionala strategier och målsättningar formuleras i relation till databasen kan resultat kvantifieras. Som angetts inom ramen för indikatorsystemet kan dock resultat inom smart specialisering ofta ta sig kvalitativa uttryck, varför vi i förväg inte definierat exakt vilka typer av resultat som bör inkluderas i databasen.

Tabell 12: Projektdatabas – projektindikatorer och resultat.

Input	Beskrivning	Källa
Finansiering	Medel för projektet, som sedan kan användas för att summera inputs för olika prioriteringar och projekttyper. Dessa registreras uppdelade på: <ul style="list-style-type: none"> - Regional medfinansiering - Annan offentlig finansiering (ange källa) - Privat medfinansiering (ange källa) 	Ansökan/Tillväxtverkets projektbank/Annan källa
Aktiviteter	Aktivitetsindikatorer, som i ett första skede kan utgå från de som redan rapporteras för projekt med medfinansiering från Tillväxtverket och ERUF	Existerande rapportering
Resultat	Fritextfält där projektens uppnådda resultat kan anges kvalitativt och/eller inklusive egenvalda indikatorer – specificeras utifrån regionala behov vid implementering eller behålls som fritext för att gånga även ”mjuka” resultat, och bör relateras till projektets uttalade inriktning	Rapporteras manuellt av projekt/regioner, löpande och vid/efter avslut (vid förekommande fall t.ex. från projektutvärdering)
Bidrag	Fritext över hur projektet bidrog till smart specialisering samt regionala prioriteringar och mål utifrån det tänkta bidraget – avsteg indikeras och resultat kan kvantifieras där det är relevant sett till det tänkta bidraget	Rapporteras manuellt av projekt/regioner, löpande och vid/efter avslut (vid förekommande fall t.ex. från projektutvärdering)

5.6 TESTKÖRNING AV EXEMPELDATABAS

Som ett första steg för att illustrera och stödja hur en databas kan komma att implementeras har, som nämnts, ett exempel på projektdatabas tagits fram. Regionala projekt för testkörning av databasen har föreslagits av regionerna, och ett första utkast till hur dessa kan fyllas i databasen har tagits fram. Från

testkörningen av databasen framkommer ett par viktiga lärdomar inför en eventuell kommande implementering:

- Då många satsningar som kan inkluderas i databasen är fleråriga, och förnyas i flera omgångar, behöver det definieras om projekt ska uppfattas i termer av finansieringsrundor eller sammanhängande satsningar. Ett innovationsfrämjande projekt som får finansiering från flera håll och i flera omgångar – rent formellt ett flertal projekt, såsom dessa registreras i många nuvarande databaser – behöver antingen ingå som en sammanhängande enhet, eller flera länkade enheter.
- Resultat framstår som den svåraste variabeln att fånga i ett första skede. Detta då resultat, som nämnts ovan, kan vara både i form av sådant som kan uppfattas genom kvantitativa indikatorer, och sådant som kräver kvalitativ uppföljning. För de fall där indikatorer är relevant varierar det även vilka dessa resultatindikatorer består i, från projekt till projekt. Det kommer i slutändan vara beroende av respektive plattform för uppföljning, och/eller regionala strategier och styrningsbehov, att enas om en eventuell standard för rapportering av resultat. Denna standard kan vara mer detaljerad och/eller innehålla förbestämda indikatorer, eller vara öppnare med möjlighet till fritextrapportering och olika typer av resultat för olika projekt.
- Frågan om när projekt ska fyllas i, och databasen uppdateras, behöver hanteras. Denna fråga är nära kopplad till konkret datainsamling, se nedan. Av testkörningen framkommer att det kan finnas svårigheter att försöka fånga alla variabler under pågående projekt, då t.ex. resultat ofta uppstår sent i ett projekt, och ibland fångas i projektets egen uppföljning först i och med kvalitativ sammanställning och slutrapportering/utvärdering vid projektavslut.

5.7 DATAINSAMLING

I möjligaste mån bör information föras in i databasen inom ramen för nuvarande rutiner. Detta innebär att det, i ett första skede, kan vara en fråga om att projekthandläggare kopierar redan existerande information till databasen för nya och pågående (och, om relevant, avslutade) projekt. Som angetts ovan finns ett flertal variabler redan tillgängliga genom de ansökningshandlingar och den rapportering som redan sker. Givet regionernas intresse för Vinnovas resultatuppföljningsmodell, den så kallade skiktmodellen, samt faktumet att många relevanta insatser har kopplingar till Vinnova och deras finansieringsinstrument, kan särskild hänsyn behöva tas till denna rapportering. Rapporteringen av inte minst resultat kan hämta inspiration ifrån och/eller strömlinjeformas med existerande rapportering till Vinnova. Vid en sådan modell måste dock även icke-Vinnovafinansierade projekt, och dessas ofta annorlunda rapportering, tas hänsyn till.

Det centrala är att finna sätt som, i linje med redan existerande ansöknings- och rapporteringsprocesser, och/eller som en del av modellen som helhet (se avsnitt 3.1) ger möjlighet att ange och verifiera projektens relation till smart specialisering och regionala prioriteringar. Hur detta ska anges är beroende av flera **praktiska faktorer** kopplade till implementeringen i respektive region. För det första har regioner uttryckt möjligheten att inkludera denna information, som i mångt och mycket utgör sammandrag av information som redan tas fram för projektansökning, i framtida ansökningsprocesser. Möjligheterna att påverka Tillväxtverkets system ”Ny projekt- och stödärendehantering” (Nyps) har uttryckts som blandade, varför detta måste undersökas vidare om det ses som en lämplig implementeringsväg.

Ett enkelt och praktiskt sätt som lyfts fram av såväl regioner som projektgruppen är att upprätta en **stående web-enkät** som fylls i av handläggare och/eller projektägare i samverkan. En sådan enkät kan sedan direkt exporteras som data för inkorporering i databasen. Detta är även framkomligt **oavsett hur informationen i övrigt införskaffas**, d.v.s. att fylla i ”enkäten” är något som kan ske även i kombination med t.ex. muntlig/skriftlig egenrapportering från projektägare till handläggare, om det är projektägaren själv eller regionala projekthandläggare som för in informationen, m.fl. vägval. Därmed är det ett tillvägagångssätt som ter sig praktiskt och, om inga invändningar föreligger hos regionerna, kan vara ett framgångsrikt första steg för att utan onödig komplexitet starta upp databasen. (Ytterligare en möjlighet, i den mån regionerna anser att handläggare/strateger bäst fyller i data utifrån existerande källor och egeninsamlad information, är att detta görs direkt i databasen, men en enkätstruktur har fördelen att alternativt enklare kan anges och data exporteras i ett rent format.)

Det är även relevant att ta hänsyn till de beredningsprocesser för projekt som finns vid regionerna idag. (För ett exempel på en sådan beredningsprocess, Region Värmlands, se Bilaga B: Beredningsprocess.) Att integrera insamlingstillfällena för att fylla i databasen i existerande beredningsprocess är troligen nödvändigt för att inte skapa merarbete eller dubbla strukturer. Beredningsprocessen är även redan en naturlig ingång för information avseende projektens utformning och ansökan, varför det är klokt att ta med detta. Det bör noteras att regionernas beredningsprocesser är kopplade till just de projekt som dessa själva är finansiär till. Därmed skulle en utökad databas, som innehåller även insatser regionen ej är part i eller finansiär till, behöva komplettera dessa processer. Slutligen bör överlappning i processer mellan olika regioner tas hänsyn till, i de fall projekt täcker flera regioner.

De precisa formerna för datainsamlingen kan också variera mellan regioner, beroende på förutsättningar, resurser, rutiner, m.m. Det centrala är att det finns en **gemensam förståelse** för hur bedömningar görs för kvalitativa variabler. Därmed bör databasen åtföljas av en guide eller lathund. Att utveckla en sådan ser vi som ett nästa steg, efter att de grova formerna för databasen förankrats, och implementering kan påbörjas. Tills vidare kan de beskrivningar av variabler och datakällor som återfinns under 5.5 verka vägledande.

6. Sammanfattning och förslag för fortsatt arbete

I detta kapitel sammanfattas några av huvudpunkterna från det genomförda arbetet, den utvecklade modellen, samt tankar kring vägen framåt för ett uppföljningssystem för smart specialisering i regionerna.

Övergripande kan sägas att regionerna ser nyttan och mervärdet av **samarbetet kring smart specialisering, inklusive uppföljningen**. Flera deltagare ser Norra Mellansverige som en gemensam enhet, där man tillsammans kan nå den kritiska massan och synergieffekter som är viktiga när man tillämpar konceptet smart specialisering. Det är också värt att notera att samarbetet mellan regionerna i arbetet med uppföljning av smart specialisering väcker ett bredare intresse, och uppföljningsprocessen och -modellen har redan introducerats i nationella nätverk via t.ex. i Tillväxtverket.

Uppföljning av smart specialisering i de tre regionerna handlar **inte enbart om siffror** eller direkt tolkning baserad på SNI-koder, utan också om ytterligare, djupare analys för att fånga smart specialiseringsfaktorn med t.ex. tvärsektoriella aktiviteter. **Goda exempel och benchmarking** från nationella och internationella uppföljningsmodeller uppskattas, som t.ex. S3-plattformen i Sevilla och Vinnovas skiktmodell.

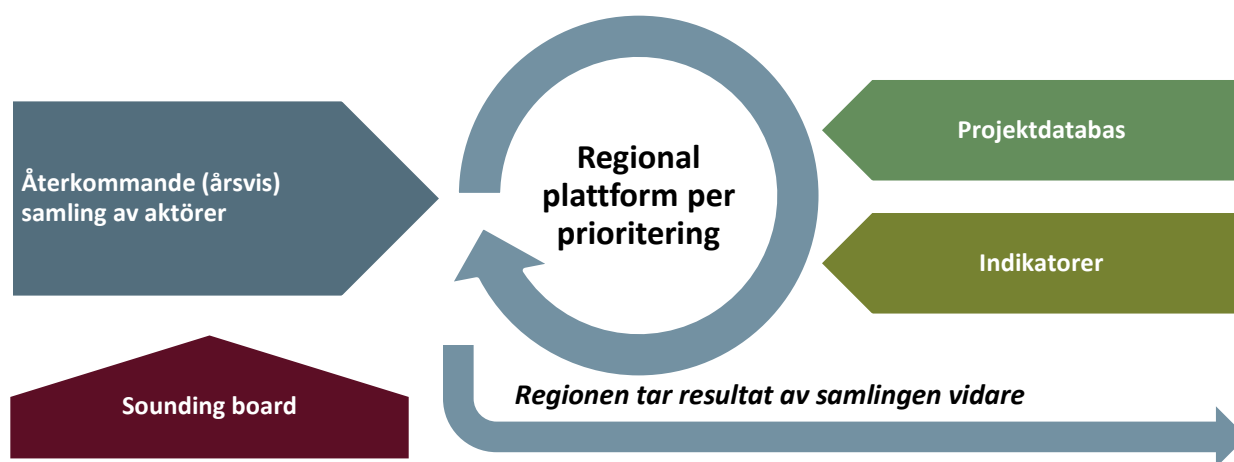
Konkreta frågor kring uppföljningen har uppmärksammats, inklusive vilka projekt som ska räknas in, hur smart specialiseringsinnehåll ska följas upp, och huruvida man ska följa hur smart specialisering även konkretiseras i projekt. Regionerna behöver också vidare utreda **vem som "äger" och uppdaterar** uppföljningssystemets element (t.ex. projektdatabasen), och **varnar för alltför komplexa och tidskrävande processer** med ytterligare administrativt arbete. Regionerna vill också synkronisera uppföljningen av smart specialisering så smidigt som möjligt med de existerande projektuppföljningsprocesserna.

6.1 REVIDERAD UPPFÖLJNINGSMODELL

Huvuddragen från den modell som tänkts för regionerna har reviderats och omformulerats till ett system baserat kring **regionala plattformar och existerande nätverk**, se Figur 7. Detta för att säkra **lärandet** och att uppföljningen kommer till **direkt användning** i strategiutformning och beslutsprocesser. Vi föreslår att sådana plattformar inventeras och att luckor identifieras för var regionerna **behöver ta initiativ för att komplettera** med nya fora.

Figur 7: Förenklat ramverk för uppföljning av smart specialisering

Det föreslagna **indikatorsystemet** har baserats kring etablerade "best practice" för uppföljning av smart specialisering, modererat av regionala förutsättningar och existerande strategier. Därmed föreslås en något annorlunda väg jämfört med de näringslivsmässiga indikatorer (uppdelat på t.ex. SNI-koder) som i förstone övervägts. Nästa steg är i vår uppfattning att **säkra denna gemensamma kärna** av indikatorer givet regionernas existerande analysarbete, och se hur de bäst kan samlas in för respektive region.

Det konceptuella arbetet kring en **projektdatabas** har visat på vilka **funktioner** denna bör fylla, men även **praktiska hänsyn** och **konceptuella utmaningar** för att fånga smart specialisering. En första ansats till en projektdatabas bör upprättas enligt en **avgränsad modell** som enkelt kan **integreras i redan existerande system**. Att genomföra en sådan "pilot" för projektdatabas, inklusive att testköra den utifrån ett antal exempelprojekt och utveckla handledning för att fylla i den framöver, är rimligen nästa steg i implementeringsarbetet, efter att denna pilot först validerats hos regionerna.

"Sounding boards" skulle vara en intressant komplettering till uppföljningsmodellen för att visa att utifrånperspektiv kan bidra till regionala smart specialiseringsmöten och till analyser som ofta saknar perspektiv och rådgivning från utanför regionen. Dessa skulle användas också inom samarbetet mellan de tre regionerna i Norra Mellansverige, och kunna användas för uppföljningen av smart specialisering och som ett komplement till den "interna" uppföljningsprocessen.

Sammantaget är **lärprocessen** en viktig del av utvecklingen av uppföljningsmodellen. Utmaningen är att planera och utföra lärprocessen så att uppföljningen inte ses som ett obligatoriskt (och tråkigt) måste, utan som en värdeskapande, nyttig och inkluderande övning bland de regionala intressenterna. Lärprocessen ska fokusera på (a) motivering, förtydligande av nyckelbegrepp, process, och aktiviteter; (b) specifik utbildning när man tar i bruk nya metoder och tillämpningar för uppföljning; (c) benchmarking av nyttiga ”good practice” och tips m.m. från andra regioner och experter, även internationella, för uppföljning; och (d) kommunikation av utvecklandet av S3-uppföljningsprocessen.

6.2 FÖRSLAG FÖR NÄSTA STEG

Baserat på ovanstående, samt rapporten och den regionala dialogen i sin helhet, kan ett antal möjliga nästa steg identifieras för att ta uppföljningsmodellen vidare och börja implementera den i regionerna. I icke specificerad ordning vore dessa steg enligt vår uppfattning:

- **Förankring och godkännande av modellen bland alla tre regioner, som ett konceptuellt ramverk att arbeta utifrån.**
- **Inventering av vilka existerande nätverk och fora som kan användas som plattformar för uppföljning, samt diskussion kring om några plattformar behöver tillkomma.**
- **Vidareutveckling av projektdatabasen i ett gemensamt arbete för att fastställa den slutgiltiga formen, och hur datainsamling ska integreras i nuvarande processer.**
- **Ett första försök att ta fram data för de indikatorer som föreslagits, följt av eventuella nödvändiga revideringar av kärnan av indikatorer samt fastläggande av vilka som ska följas upp.**

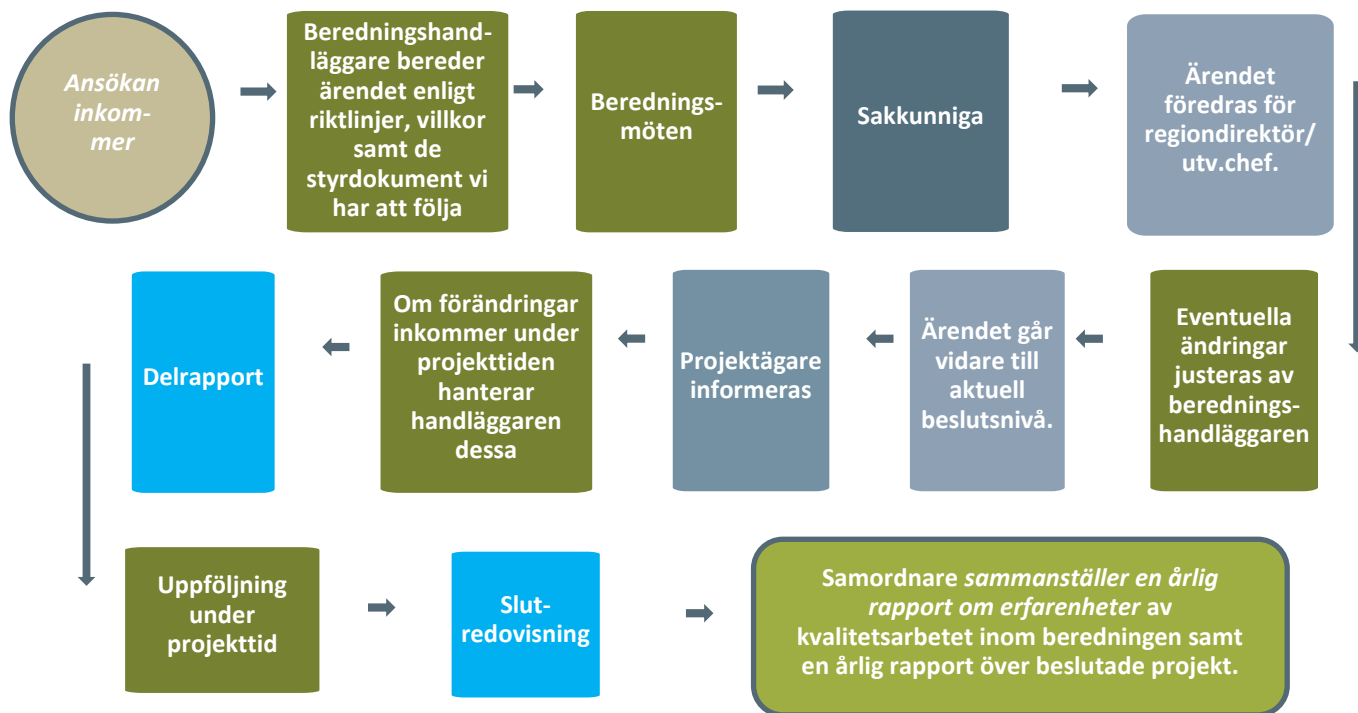
Bilaga A: Guide för möten med intressenter

Punkt	Kort förklaring
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Orientering ➤ Lägesanalys 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning av uppföljningsprocessen (speciellt med tanke på nykomlingar) • Genomgång av förra årets protokoll
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Genomgång av utveckling <ul style="list-style-type: none"> • Utifrån uppföljning • Större händelser • Övriga förändringar sedan senaste mötet 	<ul style="list-style-type: none"> • Genomgång av elementen och processen utifrån uppföljningsmodellen <ul style="list-style-type: none"> ○ Projekt ○ Indikatorer • Övrig uppföljning (intervjuer, större händelser, m.m.) • Sounding Board ("How does that sound") för inbjudna experter som integrerad process under mötet. Alternativt kan Sounding Board tas strax efter ett internt uppföljningsmöte som "externt" valideringsmöte
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ev. behov av förändringar/kompletteringar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommentarer, reflektioner ang. uppföljningens resultat samt aktiviteter • Behov av utveckling av prioritering eller strategier (som input till regioner, och/eller strategiska beslutsdiskussioner direkt vid sittande bord)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lärandepass 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvecklingen av smart specialisering som arbetssätt i regionen, förankring och lärande för deltagande parter
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Andra relevanta frågor 	<ul style="list-style-type: none"> • Ordet fritt

Bilaga B: Beredningsprocess

Figur anpassad från Region Värmlands beredningsprocess. Källa: Region Värmland, 2018.

BEREDNINGSPROCESSEN

Bilaga C: Exempel på projektdatabas

Digital bilaga (Excel-ark) med ramverk för en databas, se separat datafil.

Bilaga D: Agenda, Workshop i Stockholm

Uppföljning av smart specialisering

Workshop med Region Dalarna, Region Gävleborg och Region Värmland

2018-03-26, Vasagatan 7A, Stockholm

12.00 – 12.45 **Inledande lunch**

12.45 – 13.30 **Ingångsvärden för uppdraget**

- Arbetet hittills
- Uppföljning, indikatorer och utvärdering
- Vad har gjorts i Europa hittills? Hur fångas ”smart specialisering” i en uppföljningsmodell?

Kort diskussion

13.30 – 14.30 **Arbetspass: Projekt och -databas**

- Vilken information finns idag?
- Vad är syftet med en databas?

Workshop-övning: Vilka variabler/information ska databasen innehålla?

14.30 – 14.45 **Kaffe**

14.45 – 15.30 **Arbetspass: Intressenter och dialog**

- Hur bidrar intressenter till S3-arbetet, hur kan de bidra i uppföljning?
- Gränssnittet mellan uppföljning och strategi/process

Workshop-övning: Vem ska involveras, och hur, i respektive region?

15.30 – 16.00 **Sammanfattning och avslut**

- Nästa steg
- Tidsplan

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a
00100 Helsinki
Finland
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Baltijas Konsultācijas, SIA
Vīlandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67338804
info@balticconsulting.com
www.balticconsulting.com